STRIPSCHRIFT

ALAIN HENRIET
MARVANO

NUMMER 426 * €7,00

CHRIS EVENHUIS

→ REDACTIO

Het Engelse blad *Total Film* heeft in zijn september-nummer op een rijtje gezet hoeveel comicverfilmingen er de komende jaren (mogelijk) zullen verschijnen. De teller bleef op 63 (!) staan, variërend van bijna in circulatie tot de net aangekochte rechten. In het overzicht staan films die de Nederlandse bioscopen vast zullen halen, zoals *Dredd*, *Wonder Woman*, *Man of Steel*, *Godzilla* en *The Wolverine*. Maar of dat ook zal gelden voor de wittedoekbewerkingen van *Ant-Man*, *The Metal Men*, *The Goon* of *The Flash* is twijfelachtig. Desalniettemin blijkt uit de vele initiatieven maar weer eens de aantrekkingskracht van de Amerikaanse comicindustrie.

Ook voor veel Europese striptekenaars is het werken voor de Amerikaanse markt een droom. Zo werkt de Nederlandse tekenaar Romano Molenaar momenteel aan een *Batman*-verhaal voor uitgeverij DC en ook voor Chris Evenhuis werd het heel even werkelijkheid, blijkt uit het vraaggesprek met hem in dit nummer van *Stripschrift*.

De Nederlandse stripwereld kent nauwelijks stripverfilmingen; die van *Kapitein Rob* dateert alweer van jaren terug. De aantrekkingskracht is natuurlijk veel kleiner dan de comicindustrie in de VS. Toch kan er nog wel het nodige aan promotie worden gedaan. Dat vindt ook onze nieuwe columnist, Peter Breedveld, in de eerste aflevering van zijn column *Lieve lezers*. Hierin fileert hij vanaf dit nummer het wel en wee in stripland. Welkom, Peter!

→ OMSLAG

Voor het omslag van *Snooze 2* had Chris Evenhuis bijgaande opzet (rechts) gemaakt, maar zoals dat zo vaak gaat met opzetjes: het ging niet door en bleef op de plank liggen. *Stripschrift* vroeg de tekenaar het ontwerp alsnog verder uit te werken, met de omslagtekening van dit nummer als prachtig resultaat.

INHOUD

2 ACTUA

12 STARS & STRIPS
Olav Beemer

14 CHRIS EVENHUIS
Michel van Merriënboer

20 KEES DE JONGEN
Willard Mans

24 ALAIN HENRIET
Michel van Merriënboer

30 DIETER VAN DER OUGSTRAETE
Peter Moerenhout

32 GRAND PRIX
Erik van der Hoeven

35 LIEVE LEZERS
Peter Breedveld

36 DE BOVENTOON

45 HEINZ SERVICE SPREAD

Eerbetoon aan Hans G. Kresse

Met de uitgave van *Een museum voor Hans G. Kresse* (ISBN 978-90-818180-5-6, 168 pagina's, kleur, harde kaft, €49,95) brengt schrijver, tevens museumoprichter, Frits van der Linden in eigen beheer een prachtig eerbetoon aan het oeuvre van de tekenaar van *Eric de Noorman*. Van der Linden, die zijn Kressemuseum in Gouda in mei 2010 opende, zocht en vond in deze boekuitgave een andere manier om veel werk van Kresse aan een breder publiek te tonen. Het resultaat is een kloeke uitgave in wit kunstleer met op het omslag alleen een klein zelfportret van de meester. Een mooie manier om de aandacht op het pure zwart/witte tekenwerk van Kresse te vestigen.

De inhoud is opgedeeld in acht hoofdstukken. Allereerst wordt in vogelvlucht de levensloop van Kresse behandeld. In een tiental pagina's worden werk en privé op een rijtje gezet. In het hoofdstuk 'Jeugdwerk' zien we onder meer *Tarzan van de Apen* en *Tom Texan*, strips die hij voor het scoutingblad *Verkenner* maakte. Ook de oorlogsjaren komen hier aan bod waarin hij aan het illegale blad *Metro* bijdraagt, samen met onder anderen Marten Toonder. In verreweg het grootste hoofdstuk wordt *Eric de Noorman* in al zijn uitingen getoond. Eric, die de doorbraak van Kresse betekende, en in de jaren 1950 mateloos populair was, verschijnt eerst in België en zal gedurende tientallen jaren de kranten domineren. Het boek toont prachtige losse schetsen en omslagen die voor het weekblad *Pum-Pum* werden gemaakt. In de bijschriften worden maten aangegeven en ook of het origineel ervan te bewonderen is in Gouda. Verder voorbeelden van reclame-uitgaven, vertalingen en curiosa. De andere grote liefde van Kresse, Indianen, komt in een ander hoofdstuk aan bod. Prachtige platen uit onder meer *De gouden dolk*, *Matho Tonga*, *Mangas Coloradas* en natuurlijk de bekende *Indianen-reeks* passeren de revue. In weer andere hoofdstukken komen Kresses overige stripreeksen aan bod *(Zorro*, *Vidocq*, *Bonanza*, *Alain d'Arcy)* en zijn bijdragen aan tijdschriften; het boek bevat schitterende illustraties uit *Tom Poes weekblad*, *Donald Duck* en *Revue* en toont fameuze omslagen van *Panorama* en *Pep*. In die laatste categorie opmerkelijke afbeeldingen van bij voorbeeld *Rob Palland* (later *Bernard Prince)*, *Blueberry* en *Ravian* die op z'n Kresses zijn getekend. Het boek sluit af met een overzicht van veel boekillustraties *(Arendsoog* is daarvan de bekendste) om aan het eind nog wat foto's prijs te geven van het museum zelf. De hele uitgave (een speciale luxe uitgave in een foedraal is inmiddels niet meer verkrijgbaar) ademt liefde voor het werk van Kresse. Het maakt een bezoek aan het op afspraak te bezoeken Kresse Museum zonder twijfel meer dan de moeite waard. TdK

→ SUVAAL

WAT VINDT JIJ ER VAN WANNEER EEN STRIPREEKS NA OVERLIJDEN VAN DE TEKENAAR VOORTGEZET WORDT DOOR EEN ANDERE AUTEUR?
DE SABOTEURS VAN HET 6e CONTINENT
IK VIND 'T PRIMA. SOMS WORDT EEN REEKS ER NIET SLECHTER DOOR. HET KAN VERFRISSEND WERKEN...
ZO VIND IK DAT IK AL JAREN TE DIK GETEKEND WORDT...

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Stripfestival Breda

Op 8 en 9 september is Breda *the place to be* voor stripminnend Nederland en Vlaanderen. De organisatie van het jaarlijkse stripfestival in het Chassé theater ontvangt een hele reeks signerende tekenaars; opvallende namen zijn Griffo (nieuw deel *De pijl van Nemrod*), Jose Luiz Munuera, Olivier Marin (nieuw deel *De avonturen van Margot*), Pierre Alary, Iko (van twee delen *Duisternis*), Petar Meseldžija (die bij uitgeverij Dark Dragon Books zijn getekende werk over Tarzan ziet verschijnen), Gradimir Smudja (nieuw deel *Het kunstbordeel*) en Eisner-Awardwinnaar Cameron Stewart. Verder een grote hoeveelheid handelaren, winkeliers en uitgeverijen die een divers assortiment strips en parafernalia aanbieden.

Strippersonage *Elsje* (Valkema en Hercules) is het boegbeeld van deze festivaleditie; voor scholieren in Breda en omgeving wordt rond dit personage een teken- of kleur-wedstrijd georganiseerd. Mogelijk worden de inzendingen geëxposeerd op de beurs. Voor alle bezoekers is een gratis *Elsje*-album beschikbaar.

Speciale gast van het weekend is *Geronimo Stilton*, de strip- en animatiemuis waarmee inmiddels een heel imperium is opgebouwd. Zijn nieuwe boek wordt op de beurs gepresenteerd.

In samenwerking met Catawiki vindt er een speciale stripveiling plaats die geheel in het teken staat van sciencefiction. Bezoekers kunnen op de foto met cosplayers die her en der rondlopen; onder meer zullen personages uit *Star Wars* aanwezig zijn. Wil je zelf gratis naar binnen? Dat kan door als strip- of filmheld verkleed te komen.

Op stripalbumgebied nog een aantal primeurs; zo wordt de nieuwe *Storm* verwacht waarvan ook een speciale beursuitgave wordt verkocht, *January Jones 1* verschijnt in herdruk, het tweede deel van *De Vries* (Van Oppen en Algera) komt uit en er is het albumdebuut van *40 Hours* (Hercules en Heins). Bert Bus herlanceert het oude verhaal *Jola en de ruimterace* dat ooit in weekblad *Tina* verscheen en nu voor het eerst in kleur in albumvorm op de markt komt. Rondom de beurslocatie wordt ook een aantal stripevenementen georganiseerd.

In Galerie Jan d'Art (Vierwindenstraat 44) vindt een expositie over Roodhaar plaats ; het is eveneens een knipoog naar de roodharigendag die de week ervoor plaatsvindt.

Activiteitencentrum Electron (Belkrumweg 19) organiseert samen met *Zone 5300* een creatieve bijeenkomst; op het programma staan ondermeer het maken van schilderijen en kunstvoorwerpen, striptekensessies, sketchbattles, mobiele optredens en demonstraties. Het programma in het Centrum voor Beeldcultuur en het Graphic Design Museum/MOTI is nog niet bekend.

In de Grote Kerk tenslotte vindt op zaterdag een kunststripbeurs plaats. Ook zal daar door Peter Pontiac, de vorige winnaar, de Marten Toonderprijs aan de winnaar van 2012 – Joost Swarte – worden overhandigd. TdK

Meer info: *www.stripfestivalbreda.nl*

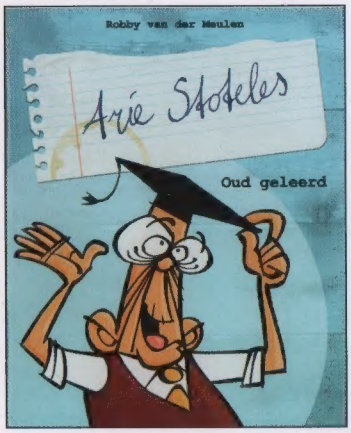

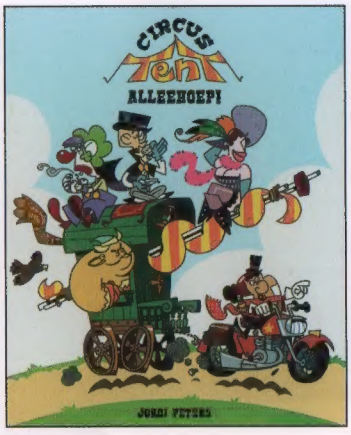

Noodweer strippakket

Studio Noodweer, de Nijmeegse tekenstudio die inmiddels al uit zeven tekenaars bestaat, promoot het gezamenlijk werk door het Noodweer Strippakket op de markt te brengen. Het pakket bestaat uit zes albums.

Robby van der Meulen tekent *Iwan* en *Arie Stoteles*, twee stripreeksen die in keerdruk in één album zijn gevat. *Arie Stoteles 1: Oud geleerd* ([ISBN 978-90-808374-9-2) gaat over een oude student die de wereld nogal eigenzinnig benadert; de strips werden eerder in de Universiteitskrant van Groningen geplaatst. Iwan is in *Stom Geluk* (ISBN idem) een – hoe kan het ook anders – Russisch ogende oude heer. Deze strip heeft enige tijd in dagblad *Metro* gestaan.

Bruno de bever (ISBN 978-90-818871-1-3) van scenarist Michiel van de Vijver en tekenaar Maarten Gerritsen is het enige album dat een lang verhaal bevat. Bruno bewijst dat je toch succesvol kan zijn ook als je niets kunt. In het zelfde album ook nog een aantal stroken van *Aap en aap*, getekend door Rob Phielix. De strips uit dit album werden voor de jeugdtijdschriften *Roetsj!* en *Maan Roos Vis* gemaakt.

In *Circus Tent* van Jordi Peters volgen we de vrolijke avonturen van een groep circusbewoners. De grappen uit het debuutalbum *Alleehoep!* (ISBN 978-90-819101-0-1) stonden eerder in stripblad *Eppo*.

Aan *Distelhof: Gouwe ouwe* ([ISBN 978-90-818871-3-7) werkte vrijwel de gehele studio mee, maar de hoofdmakers zijn René Leisink en Michiel van de Vijver. Deze strip over zes bewoners van een bejaardenhuis werden oorspronkelijk gemaakt voor dagblad *Spits*.

Pakje Bakmeel van Rob Derks is het stripfiguur met de langste carrière. Het verscheen al in de jaren 1990 waaruit ook het eerste album – in eigen beheer – dateert. In *Pakje Bakmeel bakt ze bruin* ([ISBN 978-90-808374-0-9) beleeft het hoofdpersonage, in stroken die ondermeer in *Stripnieuws* zijn geplaatst, grappige avonturen.

Sam & Simone ([ISBN 978-90-819101-1-8) is de laatste in de serie. Deze paginastrips van René Leisink werden eerder in *Kids United*, het jeugdtijdschrift van Unicef geplaatst. De grappen over broer en zus Sam en Simone die bij opa Harrewar wonen kennen regelmatig een serieuze ondertoon zoals zuinig zijn met drinkwater, de gevolgen van diarree in arme landen of de leefomstandigheden in sloppenwijken.

Alle albums tellen 32 pagina's en zijn in kleur gedrukt. Het hele pakket is verkrijgbaar in stripwinkels of via *www.noodweer.nl* voor €29,95. TdK

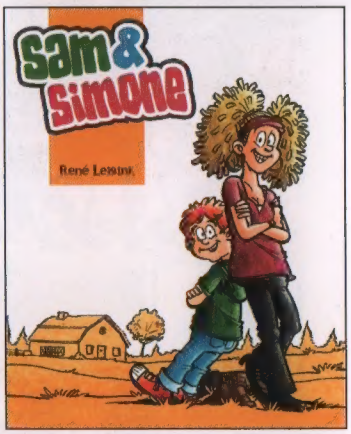

ADVERTENTIE

Presentatie op Stripfestival Breda
PAULUS WINTERBOEK
Gouden Klassiekers – deel O

Handelseditie met alle originele afbeeldingen en een bijzondere bijlage
€ 14,90 – ISBN 978-90-6447-039-4
Beurseditie met het originele doorlopende omslag en inclusief studie-aquarellen (gelimiteerde oplage van 150 exemplaren)
€ 19,90 – ISBN 978-90-6447-139-1

www.demeulder.nl

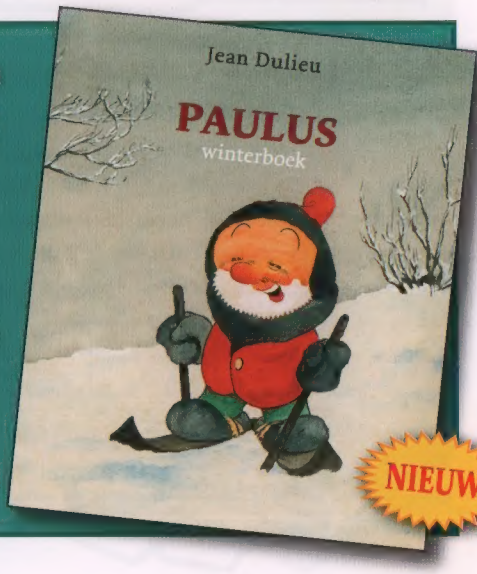

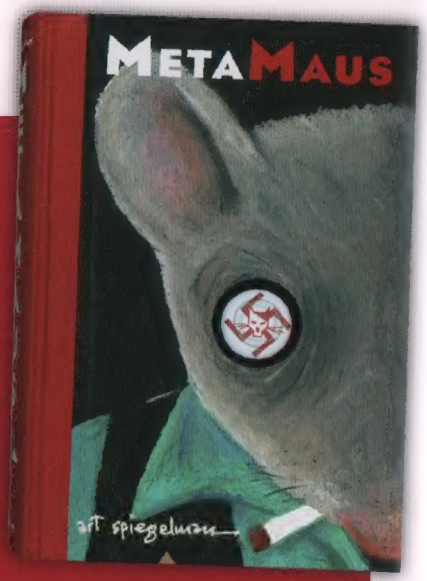

Kijk achter de schermen bij Maus

Onder de titel *Metamaus* is bij Oog & Blik/Bezige Bij een indrukwekkend en fraai vormgegeven dossier verschenen over de totstandkoming van de holocaust-strip *Maus* en de grote invloed die deze moderne klassieker heeft gehad op de stripwereld in het algemeen en op maker Art Spiegelman in het bijzonder. *Maus* is de inmiddels wereldberoemde strip waarin Spiegelman vertelt over zijn ouders die Auschwitz overleefden en waarbij hij de personages afbeeldt als joodse muizen en nazi-katten. Het feit dat er een strip was gemaakt over holocaustoverlevenden, die ook nog als dieren werden opgevoerd, sloeg in als een bom en werd niet door iedereen begrepen en gewaardeerd.

Bij de samenstelling van het dossier heeft Spiegelman hulp gekregen van literatuurwetenschapster Hillary Chute. Met haar voerde de stripmaker diverse gesprekken en zij hielp hem met de selectie van het archiefmateriaal. Spiegelman zag eigenlijk als een berg tegen het project op. 'Het was moeilijk om me opnieuw te verdiepen in *Maus*, een boek dat me heeft 'gemaakt' en dat me blijft achtervolgen; moeilijk om opnieuw in contact te komen met de spoken van mijn familie, de lijkgeur van de geschiedenis, en mijn eigen verleden', stelt hij in de toelichting. Zonder de samenwerking met Chute was het *Maus*-dossier er nooit gekomen, constateert Spiegelman. *Metamaus* kwam in het Engels vorig jaar bij Pantheon uit, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum (in 1986 verscheen het eerste deel van het tweeluik in boekvorm). De uitgave werd recent in de Verenigde Staten bekroond met een Eisner Award in de categorie 'Best Comics-Related Book'. De Nederlandse uitgave (ISBN 978-90-549-2330-5, €39,90) zag dit jaar het licht.

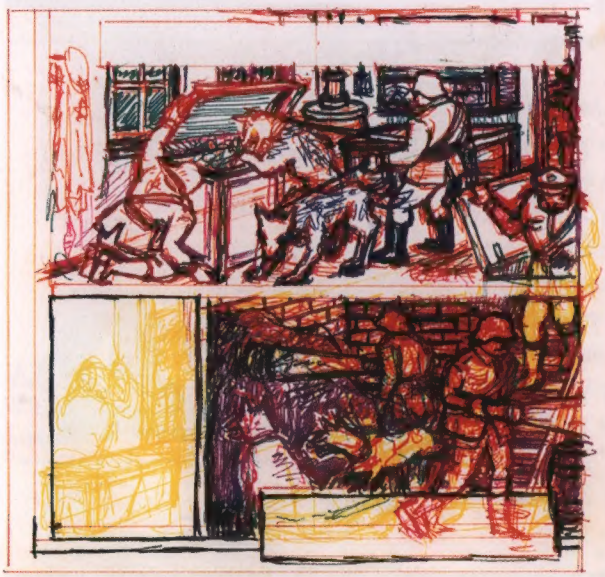

In *Metamaus* licht Spiegelman uitgebreid toe hoe hij tot *Maus* kwam en wat er aan het boek voorafging. Het dossier is opgebouwd rond drie grote interviews: *Waarom de holocaust?*, *Waarom muizen?* en *Waarom een strip?* Ook valt de transcriptie te lezen van een lang gesprek dat Spiegelman hield met zijn vader in 1972 en dat de basis vormde voor *Maus*. Verder bevat het dossier vraaggesprekken met zijn vrouw, dochter en zoon over de invloed van de strip op hun leven, een paar familiestambomen, herinneringen aan zijn moeder en de oorspronkelijke driepaginaversie van *Maus* in het eerste nummer van *Funny Aminals* uit 1972. Het boek is doorspekt met illustraties. Naast veel voorbeelden van werk van Spiegelman zijn er ook voorbeelden van andere strips, foto's, oorlogspamfletten en tekeningen door gevangenen uit de concentratiekampen opgenomen. Op de bijgevoegde dvd staan bovendien naast de complete *Maus*-strip nog meer schetsen, artikelen, originele opnames van de interviews met zijn vader, Vladek Spiegelman, en delen van de documentaire over Spiegelmans onderzoeksreizen naar Auschwitz en Birkenau. Al met al is *Metamaus* een bijzondere uitgave geworden over het verhaal achter een bijzondere strip. RS

→ FLITSEN

➲ Gevels van de Oude Binnenweg in Rotterdam worden in november opgevrolijkt met reusachtige striptekeningen van overleden Rotterdamse jazzhelden als Piet le Blanc, Jaap Valkhoff, Rob Franken en Louis de Vries. Het idee is afkomstig van de stichting Rotterdam Jazz Artist Memorials (R'JAM) die de herinnering aan Rotterdamse jazzartiesten levend wil houden. De tekeningen zijn gemaakt door striptekenaars als Robert van der Kroft, Jan Kruis, Peter Pontiac en Martin Lodewijk. ➲ Het feit dat het tijdens De Stripdagen in Gorinchem nieuw te verschijnen *Agent 327*-album *(De Daddy Vinci Code)* zich deels in Renesse (Zeeland) afspeelt, was aanleiding voor een bericht in Zeeuwse kranten. In het verhaal wordt de vraag beantwoord of de Heilige Graal in Renesse verborgen ligt. ➲ Donald Duck heeft de mijlpaal van honderdduizend volgers op Twitter bereikt. Inmiddels heeft zo'n beetje ieder strippersonage zijn eigen account. ➲ Nadat stripblad *Eppo* het eerder mogelijk maakte om via een app te zien hoe een strip werd gemaakt, werd kortgeleden de mogelijkheid geboden om de favoriete muziek van diverse tekenaars te achterhalen. ➲ Nadat eerder de inmiddels opgedoekte uitgeverij Bee Dee plannen had, is het nu uitgeverij Sherpa die bekend maakte de reeks *Roodbaard* in bundelingen te zullen uitbrengen. Ieder boek bevat drie verhalen van in totaal zo'n 150 pagina's. Het eerste deel wordt in november verwacht. ➲ Tot voor kort was de inschrijving geopend voor look-a-likes van Fanny (babe uit de serie *De Kiekeboes)*. De winnares, door Merho verkozen, krijgt een foto-shoot en geldt als ambassadrice van de reeks. Dit betekent onder meer dat je als persoonlijk assistente Merho tijdens de komende Boekenbeurs in Antwerpen terzijde staat. ➲ Het Belgische polderdorp Doel krijgt na drie dorpsdichters voor het eerst een dorpstekenaar. De gelukkige is Jeroen Janssen *(Muzungu, Een nachtegaal in de stad, Bakamé)*. Janssen maakte eerder een voor het Franse tijdschrift *XXI* een striprepportage over het dorp. Eind 2013 verschijnt een nieuw beeldverhaal over Doel, dan bij uitgeverij Oogachtend. ➲ Bij uitgeverij Dark Dragon Books verschijnt een integrale uitgave van *Het kristallen zwaard* van Crisse. Het album van bijna driehonderd pagina's komt uit in de 'Graphic Novel Collection'

Burka Babes veroveren Europa

Het succes van Peter de Wit met zijn *Burka Babes* blijkt grenzeloos. Kortgeleden verscheen al weer een tweede deel in Spanje bij de Barcalonese uitgever EDT. In 2010 kwam in Spanje deel 1 op de markt. Volgend jaar volgt een Italiaanse versie terwijl eerder de strip in een Engelse, Tsjechische en Franse uitgave verscheen. De Burka Babes traden in een gastrol voor het eerst op in de strip van psychiater *Sigmund* om daarna al snel als spin-off een eigen hoofdrol op te eisen. Het leidde in 2007 tot een eerste albumbundeling die inmiddels al aan zijn zevende druk toe is. In 2010 verscheen in Nederland het tweede deel *(Polderburka's)*.

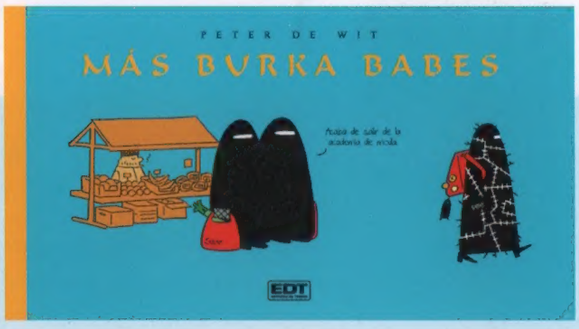

De strips gaan over veelal twee in zwarte burka's geklede dames die de wereld op een grappige en beschouwende wijze, zonder daarbij kwetsend te zijn, op de hak nemen. TdK

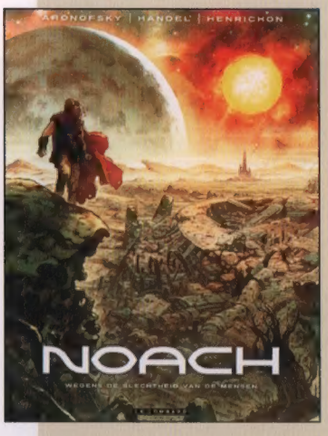

Spanning, spektakel en humor in Bijbelstrips

Veel Bijbelverstrippingen of religieuze strips gaan mank aan een gebrek aan spanning, humor en relativering. Of ze zijn onleesbaar door de gelijkhebbende, zieltjeswinnende toon die wordt aangeslagen. Gelukkig zijn er tal van uitzonderingen op de regel. Zo verscheen bij uitgeverij Lombard het eerste deel van *Noach: Wegens de slechtheid van mensen* (ISBN 978-90-5581-768-9). Het blijkt een verrassend spannende en sfeervolle strip te zijn over stamvader Noach (Genesis 6-9). Scenarist is Darren Aronofsky, regisseur van films als *Requiem for a Dream*, *The Black Swan* en *The Wrestler*. Geen wonder dat de strip een filmische verbeelding van het leven van Noach, overgoten met een Bijbels-mythisch sausje, is geworden. Noach blijkt een soort Thorgal die er met zijn gezin buiten op de verdorde vlakte – er heerst al jaren droogte op Aarde – een autarkisch leven op na houdt. Hij heeft last van goddelijke visioenen over een naderende zondvloed. Zijn waarschuwingen aan het adres van potentaat Akkad werken averechts. Noach vertrekt daarna, met hulp van de reus Og, naar de berg Ararat om zijn grootvader om advies te vragen.

Wegens de slechtheid van mensen is het eerste deel van een vierluik. Aronofsky, die samen met scriptschrijver Ari Handel het scenario schreef, vroeg de Canadees Niko Henrichon *(Pride of Baghdad*, samen met Brian K. Vaughan) voor het tekenwerk en de inkleuring. De regisseur is stripliefhebber en schreef al eens eerder een comic: *The Fountain* (verfilmd) met Kent Williams als tekenaar. Hij zou ook een nieuwe verfilming van *Wolverine* op zich nemen, maar trok zich uit dit project terug. Wel zijn er nog plannen om *Noach* te verfilmen.

Van een andere orde is *Het grote stripboek van de Bijbel* (ISBN 978-90-784-3411-5). Het album is al een tijd uit bij de christelijke uitgeverij Callenbach (in België bij Averbode), maar is in de stripwereld onopgemerkt gebleven. De bijbelverstripping is van de Deense kinderboekenschrijver Ben Alex en de Spaanse illustrator Jose Perez Montero. Beiden zijn makers van christelijke georiënteerde kinderboeken en strips. Naast *Het grote stripboek van de Bijbel* is Montero bij voorbeeld betrokken bij de twaalfdelige *The Comic Book Bible* (Scandinavian Publishing House). In *Het grote stripboek van de Bijbel* worden in grote stappen, hoofdstukjes van één of een halve pagina, de belangrijkste delen van het Oude en Nieuwe Testament behandeld. Het boek bevat luchtige teksten en dito tekeningen in waterverf met kijk- en tekstgrapjes en dieren die een bijrol spelen. Onder het motto 'Dit is de waarheid. Wie het Koninkrijk van God niet aanneemt zoals een Kind dat doet, zal er nooit binnengaan', is *Het grote stripboek van de Bijbel* een leuk boek voor kinderen van de lagere school. RS

waarin eerder *Luxley* en *De gesel Gods* het integrale licht zagen. Behalve de bundeling van de vijf verschenen delen bevat het boekwerk ook diverse extra's. ➲ Er komt een derde *Largo Winch*-film aan. Bekend is al dat daarin geen (hoofd)rol is weggelegd voor Tomer Sisley die Winch in de eerste twee delen speelde. De producent zoekt nog naar een jonger gezicht daar de film over een eerdere periode in het leven van Largo Winch gaat. ➲ Rob Harren van uitgeverij De Boemerang kondigde aan dat deel 45 van *Rooie oortjes*, te verschijnen in het voorjaar van 2013, waarschijnlijk het laatste deel uit de reeks is. 'De moppen zijn op', aldus Harren. Dat Harren inmiddels van zijn AOW geniet, zal ook een rol spelen. ➲ ICT-gigant Deutsche Telekom gaat games uitbrengen. Het eerste online spel is gebaseerd op stripheld Asterix, in samenwerking met uitgever SEE Games en gameontwikkelaar Sproing. ➲ Gerben Valkema en Michiel van de Vijver zijn een stripserie gestart, gericht op jonge kinderen. De serie heet *Kijk en Lees*, is geschreven op AVI-niveau en is speciaal bedoeld voor kids uit de basisschoolgroepen 3 en 4. ➲ Uitgeverij Dupuis gaf onlangs het omslag vrij van het nieuwe in november te verschijnen deel van *Michel Vaillant*. De werktitel *Re-start* is gewijzigd in *Au nom du fils*. Philippe – zoon van – Graton en Denis Lapière schrijven het scenario terwijl Marc Bourgne *(Frank Lincoln, Roodbaard)* de eer heeft de tekeningen te mogen verzorgen. Voor ondersteuning met decors en auto's staat Benjamin Bénéteau hem terzijde.

F.A.C.T.S. 2012

Dit festival wordt éénmaal per jaar georganiseerd door de organisatie Con-Fuse. Het is volgens hen niet te vergelijken met een doorsnee stripbeurs, maar meer met een *comic-convention* zoals in San Diego. F.A.C.T.S. staat voor Fantasy, Animation, Comics, Toys en Space. Voor de 22e keer worden liefhebbers van deze genres getrakteerd op een waar evenement. Ieder jaar is het spektakel nog groter dan het jaar daarvoor. Vorig jaar waren er maar liefst 20.000 bezoekers uit binnen- en buitenland. Het onderkomen moet meegroeien om dit jaar opnieuw de grote massastroom aan te kunnen. Het wordt daarom voor de 4e keer in Flanders Expo in Gent gehouden op een oppervlakte van maar liefst 15.000 m².
Er is voor ieder wat wils: spellen, speelgoed, films, CD's, DVD's, model kits, *Star Wars*, *Lord of the Rings*, comics, anime, trading cards en boeken.
Je kan replica's bewonderen van voorwerpen en techniek uit bekende films. Veel publiek komt voor het aanbod aan tekenaars. Ook deze keer zijn het weer grote namen die de organisatie heeft weten te strikken. Een greep uit het aanbod: Colin Wilson, Sean Phillips, Stéphane Louis, Paul Duffield en Sophian Cholet. Daarnaast komen er nog zo'n dertig tekenaars.
Het thema is dit jaar 'Zombies' en dat is logisch als je weet dat de grootste naam op het affiche Charlie Adlard is, de tekenaar van de wereldwijde hit *Walking Dead*. Hij zal gezelschap krijgen van acteur Norman Reedus uit de gelijknamige tv-serie. Het bijzondere aan dit festival is dat je met acteurs uit films en tv-series op de foto kunt en tevens een handtekening van hen kunt kopen. Bezoekers mogen verkleed als hun favoriete personage op het festival verschijnen. Velen doen dan mee aan de cosplayers-wedstrijd, waarbij ze op het toneel hun uitdossing showen. Dit is geen beurs, maar een belevenis!
MvM

Abstract stripwerk van Nederlandse Amerikaan

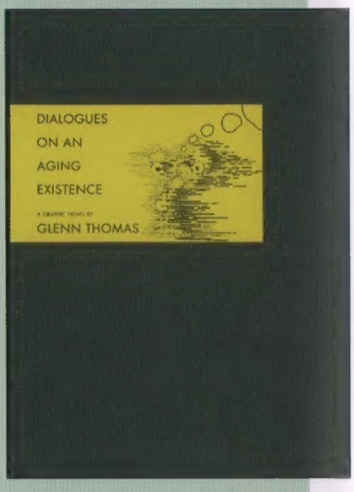

Van de al sinds 1970 in Amsterdam bivakkerende kunstenaar/illustrator Glenn Thomas (1944) is bij Puntspatie/Plantage Pers de 'graphic novel' *Dialogues on an aging existence* (ISBN 978-90-813273-0-5, €20) verschenen. Het is een prachtig uitgegeven, maar verder tamelijk ondoorgrondelijke en abstracte korte strip die begint met een manspersoon (?) waar twee vogelkoppen uit groeien. De strip bevat wel grensverleggende tekstballonnen, bij voorbeeld in de vorm van een gedolven graf, maar de toevoeging 'graphic novel' moet met een associatieve korrel zout genomen worden.
Het boek is gebonden met cahiersteek in harde band, verschijnt in een genummerde en gesigneerde oplage van 600 exemplaren en is met de hand afgewerkt in samenwerking met drukkerij Lenoirschuring. Van Thomas verschenen bij de Plantage Pers al eerder grafische uitgaven. Ook werkte hij samen met de Amerikaanse schrijver Paul Auster, onder meer in *The Inner Life of Martin Frost* uit 2008. In deze publicatie wordt een tekst uit Austers' *The Book of Illusions* door Thomas begeleid in een innovatieve typografie, gecombineerd met een dertigtal tekeningen. WM
Meer info: *www.glennthomas.eu*

→ FLITSEN

➲ Liander, netbeheerder van gas en elektriciteit, heeft een blad voor eigen personeel uitgebracht waar het stripverhaal *Een nieuwe wijk voor Appelgem* in staat. De tekenaar is Erik Varekamp en Frank Jonker schreef het scenario. Het magazine bevat tevens diverse cartoons van Maarten Pathuis. ➲ Jaarlijks kondigen Régis Loisel en Jean-Louis Tripp aan dat de reeks *Magasin general* een deel langer wordt dan eerder voorzien. Het oorspronkelijke drieluik gaat nu al uit negen (!) delen bestaan. Tot volgend jaar natuurlijk: dan wordt een afronding in tien delen voorzien... ➲ Stripfiguur Bob Morane krijgt een upgrade. Volgens *www.stripspeciaalzaak.be* gaat Luc Brunschwig de scenario's schrijven voor een *Bob Morane* in deze tijd. Dimitri Armand is verantwoordelijk voor de tekeningen. Wel even geduld hebben: het eerste deel wordt pas in 2014 verwacht. ➲ In Frankrijk gaat al het werk van Albert Uderzo in kloeke bundelingen verschijnen. Er zijn al twee delen aangekondigd. Philippe Cauvin en Alain Duchêne zijn de schrijvers en samenstellers. De bundelingen zijn meer dan vierhonderd pagina's dik, kosten een kleine €70 en zullen vermoedelijk geen vertaling krijgen. Deel 1 wordt in oktober verwacht. ➲ Langer moeten *Asterix*-liefhebbers wachten op het volgende deel uit deze reeks. Tekenaar Frédéric Mebarki en scenarist Jean-Yves Ferri sturen aan op publicatie in januari 2013 als Uderzo eregast is bij het stripfestival van Angoulême. ➲ Eindelijk komen er officiële postzegels uit met ontwerpen van Joost Veerkamp. Bijna 25 jaar geleden verscheen de eerste aflevering van *Het postzegelalbum* van Veerkamp; een pastiche op de beroemde Davo-verzamelbanden. De tekenaar/vormgever bracht elk jaar zelf ontworpen nieuwe zegels uit, maar kreeg nooit een opdracht echte postzegels te ontwerpen. Post.nl (voorheen PTT Post) is nu dan toch overstag gegaan en gaf Veerkamp de opdracht om een vel stamboekvee-zegels vorm te geven. Ook mag de illustrator een serie molenzegels ontwerpen. ➲ Het langstlopende Britse

Mattenmaker in de herhaling

De mattenmaker van Steenwijk is een bewerking van *Jan Dirks, de bode van Johan van de Kornput* van de hand van Tijmen (roepnaam Tiem) Mateboer (1917-1989). De illustraties zijn van Ben Horsthuis. De naam van de hoofdpersoon is nu veranderd in Peter. Het boek verscheen aanvankelijk in 1978 bij uitgeverij Voorhoeve in Den Haag, en wel in een omvang van 687 pagina's. De verstripte versie van dit spannende verhaal uit de Tachtigjarige Oorlog is voor het eerst verschenen in *Reformatorisch Dagblad* en verscheen eerder als strip bij uitgeverij Voorhoeve in 1981.

De handeling vindt plaats wanneer Steenwijk wordt belegerd door de Spanjolen. De burgemeester, alsmede een aantal ingezetenen, willen de stad overgeven aan dit gemene krijgsvolk, maar het lot van Zutphen, Naarden en Haarlem (alle uitgemoord) geeft de doorslag om de plaats tot elke prijs te verdedigen. De hoofdpersoon die, door zijn werkzaamheden, de waterrijke omgeving van Steenwijk op zijn duimpje kent, wordt ingeschakeld om de verbinding met het Staatse leger te onderhouden.

Het scenario van leraar Tiem Mateboer, oprichter van *Reformatorisch Gezinsblad* en eigenaar van de Christelijke Uitgeverij en zelf afkomstig uit een familie die te Genemuiden een bekend mattenmakersbedrijf runde, heeft niets aan leesbaarheid ingeboet en ook de Kresse-achtige tekeningen van Ben Horsthuis (1918-1999) – onder meer bekend van *De tomahawk der Irokezen - Het verhaal van een heldhaftig missieleven* – zijn zeer verzorgd. Deze episode van de Tachtigjarige Oorlog wordt geschetst vanuit een Protestants-Christelijke visie.

De mattenmaker van Steenwijk (De Banier, ISBN 978-90-336-3108-5, zwart/ wit) is in een mooi oblong-formaat als hardcover uitgegeven en biedt 352 pagina's historisch leesplezier voor €18,95.

BP

Coole mix tussen strip en jeugdboek

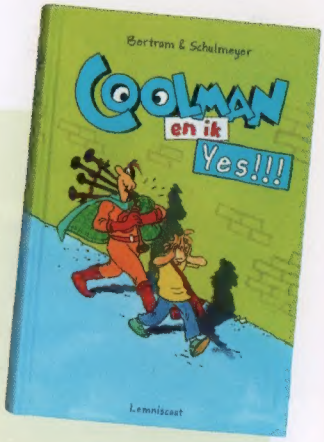

De mengvorm jeugdboek en strip komt ook in Nederland regelmatig voor. Denk aan de samenwerking tussen Floor de Goede en Edward van de Vendel *(Sofie en de pinquïns, Draken met stekkers, Opa laat zijn tenen zien)* en Paul Teng met Jan-Paul Schutten (het historische boek *Kinderen van Amsterdam*). Bij uitgeverij Lemniscaat zijn inmiddels drie delen verschenen van de Duitse jeugdboek/stripserie *Coolman en ik.*

Centraal daarin staat de twaalfjarige Kai en zijn denkbeeldige adviseur Coolman. Deze (anti-)superheld blijkt het beste voor te hebben met Kai maar zijn adviezen als tweede-ik-figuur pakken meestal niet goed uit. Dat levert hilarische, herkenbare en pijnlijke situaties op.

Tekstschrijver van *Coolman* is schrijver, scenarist en satiricus Rüdiger Bertram (1967), die onder andere voor de Duitse tv- en filmwereld werkt. Ook heeft hij een aantal kinderboeken op zijn naam staan die vaak door Heribert Schulmeyer zijn geïllustreerd. Het tweetal heeft de samenwerking doorgetrokken naar *Coolman.* Schulmeyer (1954) maakt al lange tijd strips, illustraties en vrij werk en tekent voor het populaire Duitse kindertelevisieprogramma *Die Sendung mit der Maus.*

Bij uitgeverij Lemniscaat zijn drie delen verschenen: *Coolman en ik, Coolman en ik. Yes!!!* en *Coolman en ik. Actie!* In Duitsland staat de teller bij Oetinger Verlag al op vijf. RS

Meer info: *www.coolmanundich.de*

stripblad, *The Dandy*, dreigt te verdwijnen. De oplage van het 75 jaar oude blad, met stripheld Desperate Dan als boegbeeld, is nog maar zo'n 7500 exemplaren. Op zijn hoogtepunt in de jaren 1950 lag de oplage op twee miljoen. Uitgeverij DC Thomson onderzoekt of het blad mogelijk in digitale vorm wordt uitgebracht. ➲ Een aantal internationale ontwerpers heeft, geïnspireerd door Minnie Mouse, speciale Disney-kledingstukken en accessoires ontworpen. Deze 'Minnie Mouse Must Haves' worden in september onthuld op de London Fashion Week en daarna in samenwerking met eBay geveild om de BFC/Bazaar Fashion Arts Foundation te steunen. Volgens Marc Low, directeur mode bij The Walt Disney Company, is Minnie Mouse met haar iconische silhouet en kenmerkende strikken en polka dots blijvend hip en van een tijdloze schoonheid. ➲ Uitgeverij Adhemar heeft zijn tweede serie van vijf boeken (deel 6 t/m 10) van de reeks *Uit het archief van Willy Vandersteen* uitgebracht. Te koop bij de betere stripwinkel of via *www.adhemar.be* Met onder andere spannend klinkende verhalen als

Marscommando's op aarde en _Het veenspook_, en avonturiers als Peerke Sorgeloos en Bert de lustige trekker! Ook zijn er vijf nieuwe delen van _Jerom_ verschenen (deel 31 t/m 35). ➲ Medio september verschijnt een groots opgezet kunstboek over strips. Het boek, _L'Art de la bande dessinée_, verschijnt in de collectie 'L'Art et les grandes civilisations' in een oplage van 550 stuks en helaas alleen in het Frans. ➲ De Nederlandse uitgeverij Maarten Muntinga, bekend van de _Rainbow_-pockets waar ook een aantal striptitels in verschenen, waaronder _Vader en Zoon, Single, Sigmund, Zusje_ en _Dirkjan_, heeft faillissement aangevraagd. ➲ Een onderzoeksteam van de Universiteit van Freiburg heeft een robot van 1,70 meter hoog en 100 kilo zwaar 4 kilometer door de Duitse stad laten wandelen. Zijn naam: Obelix! ➲ Van 5 tot en met 26 september 2012 vindt in Nijmegen de eerste editie van het stripfestival De Klare Lijn plaats. Het festival is een initiatief van het Vlaams Cultureel Kwartier (VCK) en het Filmpers- en Communicatiebureau Movie Machine, beide uit Nijmegen. Doel is de promotie van de stripcultuur in Nederland. Meer info: _www.deklarelijnnijmegen.nl_

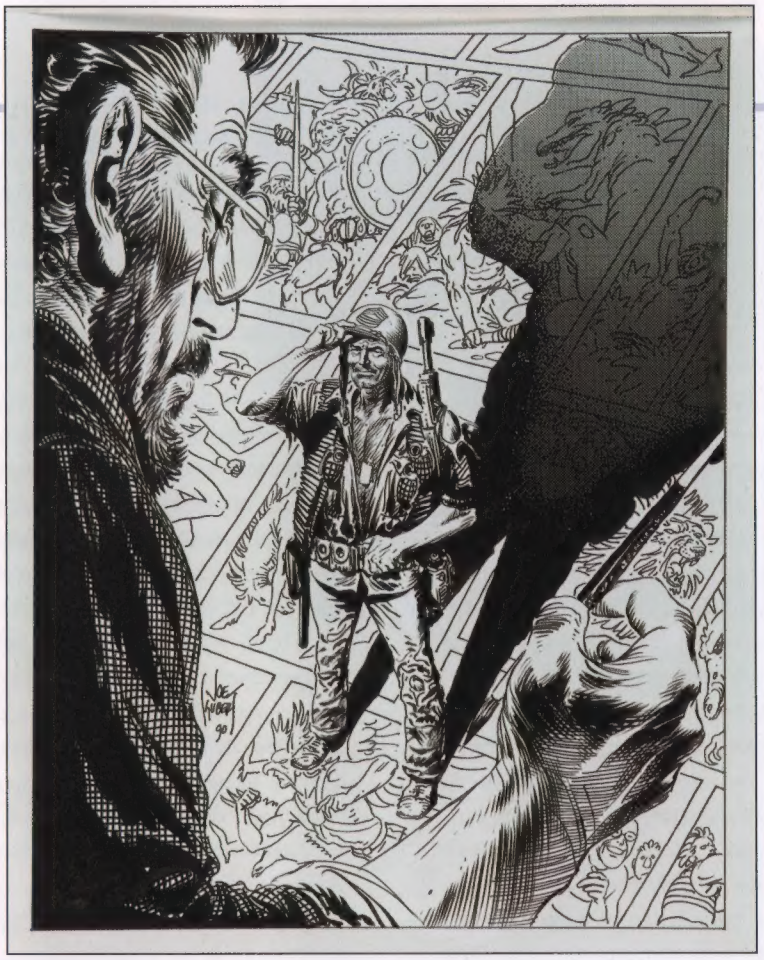

Joe Kubert
1926 - 2012

Op 12 augustus overleed op 85-jarige leeftijd de legendarische Amerikaanse striptekenaar Joe Kubert. Kubert bleef tot het eind toe actief. Zo inktte hij kortgeleden het werk van zijn zoon Andy voor een zesdelige reeks over de *Watchmen*-figuur Nite Owl en rondde hij een nieuw verhaal van zijn oude held Hawkman af voor de nog te verschijnen reeks *Joe Kubert Presents*.

Kubert werd in 1926 geboren in een Pools getto, maar verhuisde al op vroege leeftijd met zijn ouders naar New York. Daar raakte hij gefascineerd door de opkomende comicindustrie.

Al op zijn twaalfde kreeg hij zijn eerste opdracht en mocht hij een aantal pagina's inkten van Bob Montana's *Archie* voor MLJ Publications.

Zijn opleiding genoot hij aan de High School of Music and Art.

Na de Tweede Wereldoorlog vond Kubert een aantal jaren werk bij uitgeverij DC. Daarna bracht hij met Norman Maurer een aantal boeken uit bij uitgeverij St. John, waaronder de eerste 3D-strips. Ook creëerde Kubert voor St. John de strip *Tor*, een soort Tarzan in de oertijd. Hij keerde na deze projecten terug naar DC, waar hij op diverse series werd gezet. Bekend uit die tijd zijn zijn historische *Viking Prince* en diverse science-fiction-verhalen, maar hij inktte ook de terugkeer van *The Flash* in *Showcase 1*, waarmee volgens velen de Silver Age van de Amerikaanse comics werd ingeluid. Het meest bekend werd hij echter door zijn oorlogsverhalen, op scenario van Robert Kanigher. Kuberts versie van Kanighers stoere oorlogsheld Sgt. Rock werd een klassieker. In de jaren daarna volgden veel andere helden, zoals de Duitse Eerste Wereldoorlog-piloot Enemy Ace en de mythische superheld Hawkman. Zijn stijl verfijnde zich, de lijnvoering werd dunner, maar wat bleef was de instinctmatige precisie van zijn vertelstijl. Kubert was een stripverteller zonder weerga en in die jaren was hij dan ook 'top of the bill'.

Samen met zijn vrouw opende hij in september 1976 The Kubert School of Cartoon and Graphic Art. Op deze officieel geaccrediteerde school krijgen jonge talenten uit de hele wereld (desnoods inwonend) vier jaar lang les in alle praktische aspecten van het tekenvak. Kubert bemoeide zich met alle aspecten van de opleiding en maakte zichzelf altijd beschikbaar voor de leerlingen. Hij tekende niet veel meer, maar in de loop van de jaren 1990 begon het toch weer te kriebelen. Voorgegaan door zijn vroegere idool Will Eisner, maakte Kubert een aantal indrukwekkende grafische romans. Eén daarvan, *Fax from Sarajevo*, een verstripping van de faxen uit het door oorlog verscheurde Sarajevo van zijn uitgever Erwin Rustemagic, won zelfs een prestigieuze Eisner Award. Bij het grote publiek in Nederland is Kubert vooral bekend van de series *Abraham Stone* (1991-1995) en *Tex Willer* (2003-2005). GA

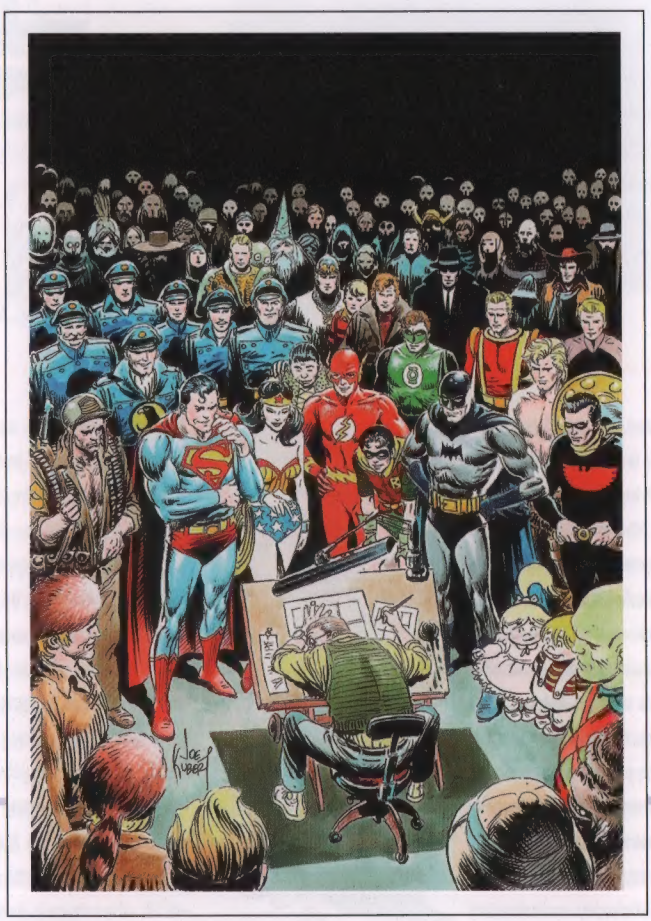

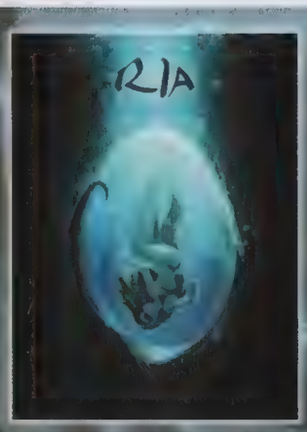

THORSTEN KIECKER
SIGNEERT
8 EN 9 SEPTEMBER
STRIPFESTIVAL BREDA

RIA

DEEL 2. DE MACHT VAN HET ZEGEL

64 PAGINA'S KLEUR | HARDCOVER | ISBN 978 90 5885 814 6

Vincent en Van Gogh

GRADIMIR SMUDJA
SIGNEERT
8 EN 9 SEPTEMBER
STRIPFESTIVAL BREDA

DEEL 2. DRIE MANEN

48 PAGINA'S KLEUR | HARDCOVER | ISBN 978 90 5885 782 8

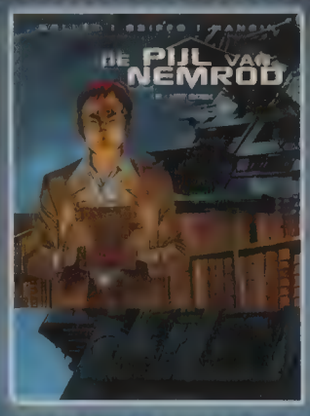

GRIFFO
SIGNEERT
8 EN 9 SEPTEMBER
STRIPFESTIVAL BREDA

DE PIJL VAN NEMROD

DEEL 5. HET BOEK

48 PAGINA'S KLEUR | HARDCOVER | ISBN 978 90 5885 783 5

BEESTJES

SCHWANTZ
SIGNEERT
8 EN 9 SEPTEMBER
STRIPFESTIVAL BREDA

DEEL 4. BONANZA

WALKING DEAD

CHARLIE ADLARD
SIGNEERT OP
FACTS IN GENT
(*BELGIË*)

DEEL 13. TE VER HEEN

136 PAGINA'S Z/W | HARDCOVER | ISBN 978 90 5885 756 9

DEEL 14. GEEN UITWEG MEER

136 PAGINA'S Z/W | HARDCOVER | ISBN 978 90 5885 757 6

WWW.**SILVESTER**STRIPS.NL

SILVESTER

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

Tom Poes

Integrale uitgave van de Tom Poes-verhalen uit de weekbladen Donald Duck en Revue, in luxe banden.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 25 delen verschenen. Prijs per deel € 60.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman in 24 luxe banden.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 55/ € 59.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 17 delen verschenen. Prijs per deel € 55.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

HERSTART

Het afgelopen jaar heeft uitgeverij Marvel Comics moeten toezien hoe concurrent DC Comics aan de haal ging met de sappigste nieuwtjes en de hoogste posities op de verkooplijsten. Want hoewel Marvel met *Avengers vs X-Men* de best ontvangen crossover sinds tijden heeft afgeleverd, heeft DC kunnen voortbouwen op het momentum van de herstart van vorig jaar, waarbij alle tweeënvijftig superheldencomics met een nieuwe nummer 1 begonnen.
Dat kunnen wij ook, dacht men bij Marvel. Begin deze zomer doken geruchten op dat de uitgeverij speelde met het idee van een herstart van hun superheldentitels en na de stripbeurs in San Diego volgden de eerste aankondigingen. Het project heet 'Marvel Now!' en kan rekenen op alle makers van naam die voor de uitgeverij werken.
In tegenstelling tot bij DC is onder 'Marvel Now!' geen sprake van een complete herstart. De continuïteit loopt door en alle gebeurtenissen zijn een rechtstreeks gevolg van de crossover *Avengers vs X-Men*. Uiteraard beginnen alle betrokken series wel met een nieuwe nummer 1 en nieuwe makers. Niet elke serie van Marvel maakt deel uit van de 'zachte' herstart, vandaar dat nu volop wordt gespeculeerd over mogelijke titels en over de namen van de schrijvers en tekenaars die daaraan zijn verbonden. Zo blijft Marvel immers langer in het nieuws.

Inmiddels is zeker dat in oktober wordt afgetrapt met

'Marvel Now!' met *Uncanny Avengers*.

Uncanny Avengers door Rick Remender *(Uncanny X-Force)* en John Cassaday *(Astonishing X-Men)* en *A+X* door Jeph Loeb *(Batman: The Long Halloween)* en Dale Keown *(The Darkness)*. In de maanden daarna volgen series als *Captain America* (door Rick Remender en John Romita Jr), *Hulk* (Mark Waid en Leinil Yu), *Iron Man* (Kieron Gillen en Greg Land), *Fantastic Four* (Matt Fraction en Mark Bagley), *FF* (Matt Fraction en Michael Allred), *Thor* (Jason Aaron en Esad Ribic), *All-New X-Men* (door Brian Michael Bendis en Stuart Immonen) en zelfs *Deadpool* (Brian Posehn, Gerry Duggan en Tony Moore).

Het is duidelijk dat Marvel niet kan achterblijven in de concurrentieslag met DC. En met al deze grote namen kan het zomaar gebeuren dat 'Marvel Now!' de komende maanden het nieuws zal blijven beheersen.

→ KICKSTART

Het in 2008 opgerichte Kickstarter is een site waar bezoekers creatieve projecten van anderen kunnen financieren. Van muziek tot documentaires en van films tot, inderdaad, stripboeken. Waar het in eerste instantie vooral kleine uitgeverijen en op eigen houtje opererende schrijvers of tekenaars waren die hun toevlucht tot de site zochten, zien nu ook de grotere spelers op de markt steeds vaker heil in deze bijzondere manier van fondsenwerving (crowdfunding).

Het meest in het oog springende project is de lancering van een nieuwe serie *Cyber Force* bij Top Cow, de studio onder leiding van tekenaar Marc Silvestri die deel uitmaakt van uitgeverij Image Comics. Toen Image begin jaren negentig werd opgericht, was *Cyber Force* het eerste eigen project van Silvestri, maar de titel verdween uiteindelijk van het toneel omdat met het verstrijken van de tijd de accenten van de uitgeverij werden verlegd. Silvestri wil nu door middel van Kickstarter de productie van de eerste vijf nummers van de nieuwe reeks financieren, zodat deze losse comics geheel gratis in de winkels kunnen liggen. Nee, dat was geen zetfout. Gratis en voor niks.

Drie dagen voor het verstrijken van de deadline op Kickstarter was het doel van $75.000 al lang en breed gehaald. Het eerste nummer van *Cyber Force* is intussen ook aangekondigd als gratis comic, dus het project kan als succes worden bestempeld. Silvestri schrijft het verhaal met Matt Hawkins *(Think Tank)* en het tekenwerk wordt verzorgd door Khoi Pham *(Mighty Avengers)*. Ook Image weet dus goed hoe ze in het nieuws moeten blijven.

olav.beemer@stripschrift.nl

SPOKEN In september lanceert Dark Horse Comics de nieuwe serie *Ghost*, geschreven door Kelly Sue DeConnick *(Captain Marvel)* en getekend door Phil Noto *(X-23)*. In de jaren 1990 was *Ghost* één van de titels waarmee de uitgeverij het probeerde in het superheldengenre, maar deze herstart gaat voor een serieuzere insteek.

NULLEN DC Comics moet en zal in het nieuws blijven. De hele maand september verschijnt namelijk van iedere reguliere superheldenserie een speciaal nulnummer. In deze nulnummers wordt uit de doeken gedaan wat allemaal is gebeurd in de periode vóór de grote herstart van vorig jaar. Een instapmoment voor nieuwe lezers, dus.

BLIJ Uitgeverij Image Comics gaat erg voortvarend te werk met het binnenhalen van grote namen voor nieuwe projecten. Zo is het eind september de beurt aan het vierdelige *Happy*, door Grant Morrison (momenteel schrijver van *Action Comics)* en Darick Robertson (bekend van zijn werk voor *Transmetropolitan* en *The Boys)*.

BABY'S De bij Oni Press uitgegeven miniserie *Stumptown* uit 2009 krijgt dit najaar eindelijk een vervolg. Met *Stumptown: The Case of the Baby in the Velvet Case* keren makers Greg Rucka (de schrijver van *The Punisher)* en Matthew Southworth terug voor vermoedelijk weer een vierdelig avontuur over privédetective Dex Parios.

Chris Evenhuis breekt door in stripmilieu

MICHEL VAN MERRIËNBOER

In september verschijnt bij uitgeverij Dark Dragon Books *Het ontwaken*, het slotdeel van het tweeluik *Snooze* van tekenaar **Chris Evenhuis** op scenario van Kid Toussaint. Deze fantasy-achtige misdaadstrip is zijn officieel Nederlands debuut, al heeft hij in het buitenland al langer succes. Evenhuis (21 juli 1978, Haarlem) maakte eind jaren 1990 zijn entree in de stripwereld als amateurtekenaar op stripbeurzen. Zijn doorzettingsvermogen en geloof in eigen kunnen heeft deze afgestuurde milieu-wetenschapper gebracht waar hij nu is.

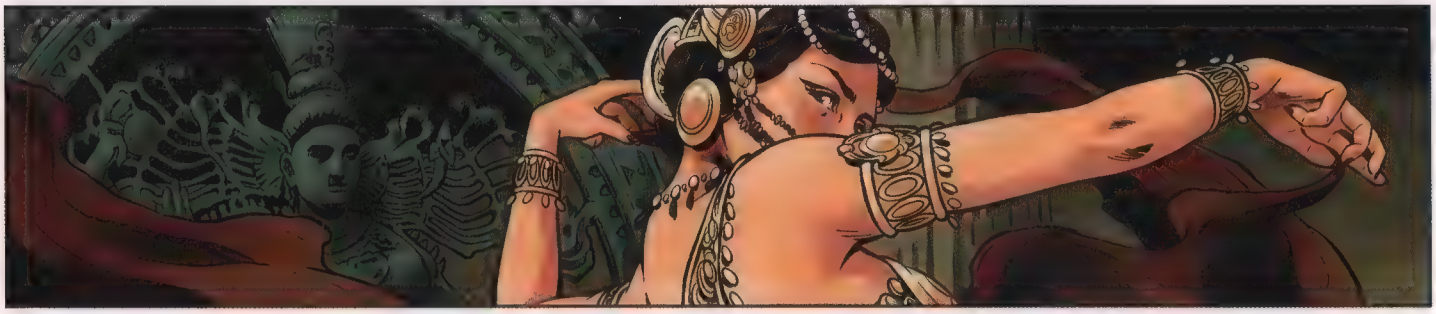

Snooze *is volgens zijn uitgever een grimmig fantasy/misdaad-mysterie dat gaat over een jongeman die in zijn puberjaren in coma ligt. Tijdens deze periode leeft hij in een droomwereld. Na zijn ontwaken blijkt hij bij een oude moordzaak betrokken te zijn, en wordt hij achtervolgd door vrienden en vijanden uit zijn fantasiewereld.*
De strip, op scenario van de Fransman Kid Toussaint (Freak Angels), *verscheen oorspronkelijk bij Editions Clair de Lune. Deze kleine Franse uitgever wilde de strip niet in het Nederlands uitbrengen. Dark Dragon Books sprong in dit gat en verwierf de rechten.*

Tekenaar gezocht

Hoe ben je met Kid Toussaint in contact gekomen?

Chris Evenhuis: Kid was op zoek naar tekenaars voor projecten waarvoor hij al uitgevers had weten te vinden. Hij had onder andere contact opgenomen met Romano Molenaar en Jorg de Vos, alleen die waren net gestart met *Storm*. Mijn naam viel en vervolgens nam hij met mij contact op. We mailden allereerst wat met elkaar om de mogelijkheden op een rijtje te zetten. Hij had bij het zien van mijn werk al snel een script in gedachten, dat van *Snooze*. Van de synopsis kreeg ik een goed gevoel. Zijn manier van schrijven beviel me goed en het idee om met een scenarist een compleet album te maken, en dan ook nog voor de Franse markt, sprak erg tot de verbeelding. Nadat uitgeverij Lombard, na een wisseling van de wacht bij de directie, er toch niet mee door wilde gaan, zijn we bij Clair de Lune terechtgekomen. Daar had Kid al langer goed contact mee.

Wat sprak je aan in het script?

De combinatie van film-noir en fantasy. Daarnaast besteedt Kid veel aandacht aan karakterontwikkeling en thema's als paranoia en vervreemding. Het uitbeelden van de psychologie van de karakters vond ik boeiend. Ik houd me het liefst bezig met hoe personages acteren en de dingen die tussen de regels door gebeuren, zoals subtiele gebaren en karakteristieke lichaamstaal. Het verwerken van mystieke of onverklaarbare elementen in verhalen doe ik ook graag. Ik vind het als tekenaar prettig als ik de vrijheid heb zelf dingen te verzinnen en te ontwerpen. Als tekenaar ben je immers in principe vrij om het zo gek te maken als je wilt, dus die vrijheid probeer ik zoveel mogelijk te benutten.

Waarom kwam de Nederlandse versie van Snooze **niet gelijk uit met de Franse?**

De realiteit is dat de Nederlandse stripmarkt vanwege

BOVEN - Plaatje uit een voorstel voor een vervolgreeks die Tous-saint en Evenhuis bij een aantal grote uitgevers in de week hebben gelegd.

LINKS - Silvarine uit *Snooze*.

LINKSONDER - Omslagen van de twee delen van *Snooze*. Van het eerste deel is er ook een luxe versie met 16 extra pagina's schetsen, opzetjes en commentaar van Chris Evenhuis.

ONDER - Schets van ridder Nokturn uit *Snooze*.

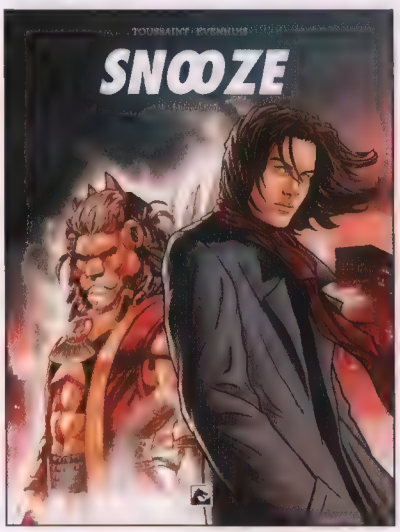

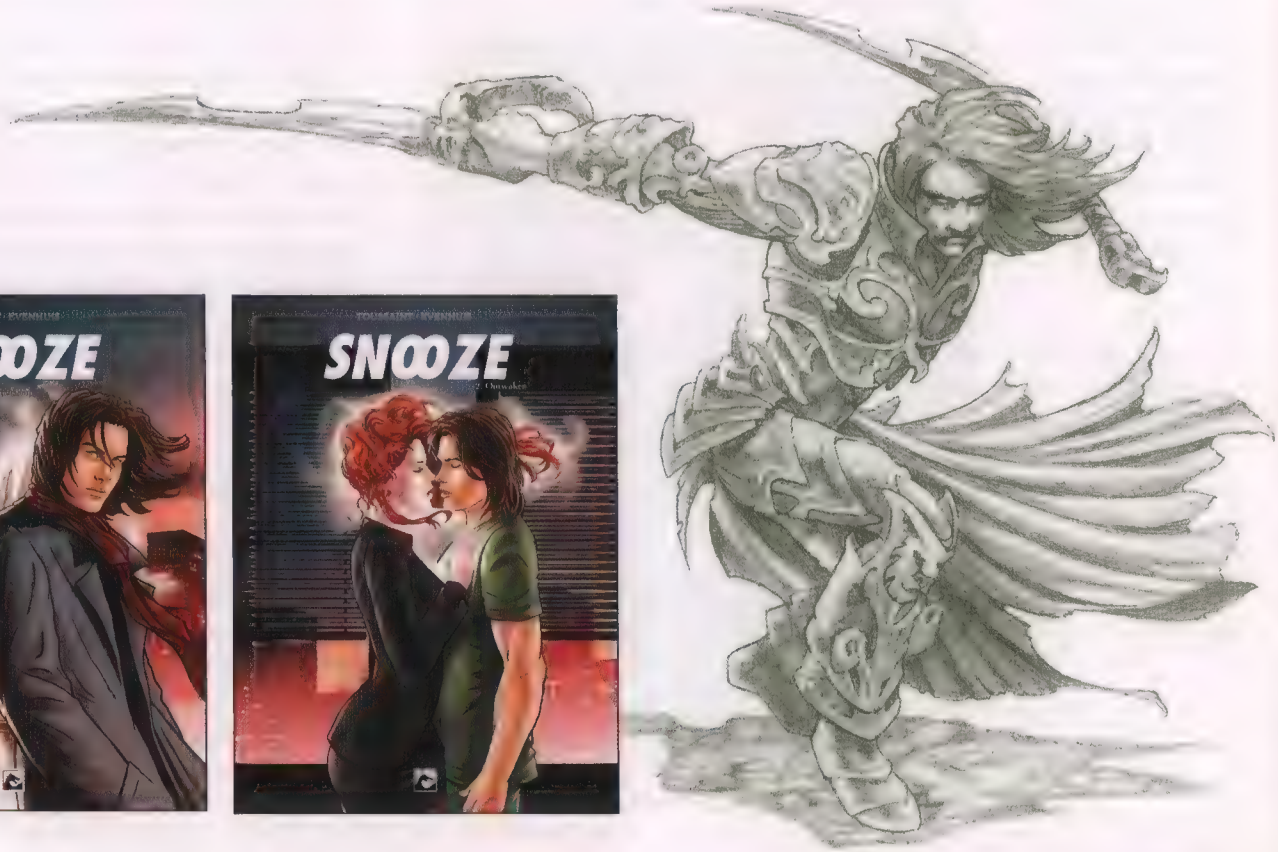

FOTO SJAN WEIJERS

EH... VOLGENS DE PSYCHOLOGE IS TELEVISIE NIET GOED VOOR JE.
DE PSYCH? MAAR IK BEN NIET GEK!
NEE, JONGEN, ZEKER NIET. MAAR NA EEN LANGE COMA... NOU JA, EENS ZIEN. WEET JE WELKE DAG HET IS VANDAAG?
EH, NEE... IK VERMOED EEN DOORDEWEEKSE DAG OMDAT ER NIET VEEL BEZOEK IS... IK ZOU ZEGGEN DINSDAG.
GEEN IDEE...
WELKE DATUM, JOSHUA?
DE MAAND? HET SEIZOEN?
EH... LENTE? NEE?
HET JAAR? DE EEUW?
INSPECTEUR NOVAK, GENOEG!
WIE BENT U?
PARDON, IK HEB ME NIET VOORGESTELD. IK BEN BARBARA SIEGLE, PSYCHOLOOG.
INSPECTEUR? BENT U EEN SMERIS?
UW METHODE IS INDERDAAD VRIENDELIJKER DAN DE MIJNE, JUFFROUW SIEGLE. BEDANKT... JA, JOSH, IK BEN EEN SMERIS, WE WAREN GEKOMEN TOT...
WE ZIJN NIET MEER IN 1992. ER MOETEN JAREN ZIJN VERSTREKEN SINDS IK IN COMA RAAKTE...
HOE WEET JE DAT?
U BELETTE ME TOEGANG TOT KRANTEN, TELEVISIE EN KALENDERS, MAAR NIET TOT SPIEGELS. IK BEN ONDERTUSSEN VOLWASSEN GEWORDEN... TERWIJL IK SLIEP.
EN IN WELK JAAR ZIJN WE NU?
1995? 1996?
WE ZIJN IN 2006.

BOVEN - Pagina uit het eerste deel van *Snooze*. Hoofdpersoon Joshua Miller ligt jaren in coma. In die tijd vecht hij in een imaginaire wereld als eerste krijger van koning Chai tegen de wrede Snake.

zijn kleine schaal voor Franse uitgeverijen geen prioriteit heeft. Clair de Lune had er geen plannen voor. Toen het nieuws over *Snooze* bekend werd, werd mij echter her en der gevraagd of er ook een Nederlandstalige versie zou komen. Ik heb toen nog vóór het verschijnen van de Franse editie in 2010 contact opgenomen met een aantal andere uitgeverijen om te peilen of er interesse bestond voor een Nederlandstalige uitgave. Een paar ervan hebben daadwerkelijk gepraat met Clair de Lune, maar tot een deal kwam het niet. Ik had niet meer de verwachting dat het er nog van zou komen. Totdat Dark Dragon Books mij benaderde met de vraag of er al een uitgever was gevonden. Uiteindelijk kwamen zij wèl tot overeenstemming en hebben ze het in hun fonds opgenomen.

Hoeveel delen staan er gepland?

Oorspronkelijk was *Snooze* als serie bedoeld, maar Clair de Lune wilde het bij twee delen houden. Deel twee is daardoor een gecomprimeerde versie van alles wat na het eerste deel had moeten gebeuren. Dat maakte het nog een hele klus om alle verhaalelementen goed tot hun recht te laten komen. Enkele personages hebben daarvoor te weinig ruimte gekregen. Er had meer in de serie gezeten, maar wie weet kunnen we elementen die we moesten weglaten alsnog gebruiken voor toekomstige projecten.

Milieu of tekenen

In 1999 stond je al op een stripbeurs bij de amateurstands. Was het toen al je bedoeling om ooit van tekenen je beroep te maken?

Mijn studie milieuwetenschappen/biologie, waarmee ik in 1996 was begonnen, kwam in die tijd voor mij op de eerste plaats. Mijn doel was een baan op het gebied van milieu of eventueel in het onderwijs te vinden, waarbij ik dan in mijn vrije uurtjes als striptekenaar aan de slag zou kunnen. Tijdens mijn studie was ik al aan het publiceren, onder andere in *Incognito* en *Seasons* van *Sandking Studio*. Voor het amateurblad *Incognito* heb ik ook nog de brievenrubriek opgezet en een aantal jaren meegeholpen op beurzen. In 2002 verscheen er de bundel *3* in de *Incognito Reeks* met drie korte verhalen, getekend door Jorg de Jong, Sjan Weijers en mijzelf. Vlak hierna stopte deze reeks en zocht ik naar andere publicatiemogelijkheden.

Voor *Sandking Studio* maakte ik in 2000 de Engelstalige korte strip *At Her Door*, Daarmee kreeg ik ook in de Verenigde Staten een voet tussen de deur. Tijdens een bezoek aan de San Diego Comic Convention liet ik deze strip aan Top Cow zien. Die uitgeverij wilde – net als andere Amerikaanse uitgeverijen in die tijd – comics in een meer schilderachtige, Europese stijl uitbrengen. Mijn werk in zacht potlood sprak ze aan. Top Cow gaf me vervolgens mijn eerste betaalde klus: als gasttekenaar voor *The Darkness: Resurrection*, om vaste tekenaar Dale Keown bij te staan tijdens de laatste delen van zijn run in deze serie. Na *The Darkness*, die in 2003 uitkwam, maakte ik nog een paar proefplaten voor *Aphrodite IX*, een reeks die voordien werd getekend door David Finch.

Viel je studie wel te combineren met al dit tekenwerk?

Die vraag zou je eigenlijk andersom moeten stellen. Die proefplaten vielen in de smaak, maar ik zat op dat moment nèt in mijn laatste tentamenfase. Bovendien was ik nogal ondersteboven van die plotselinge duik in het diepe tussen al die grote namen. Ik vond het een te grote stap om mijn bijna afgeronde studie op te geven voor een mogelijke doorbraak in de VS. Ik had er ook een baantje als postbode bijgenomen om in mijn levensonderhoud te voorzien. Tijdens de laatste fase van mijn studie heb ik vast nog wel een paar andere kansen op stripgebied moeten laten varen. Op zich jammer, maar ik heb er geen spijt van. Eind 2002 ben ik namelijk wèl afgestudeerd. Wie weet klop ik wel nog eens een keer bij de Amerikanen aan. Maar voorlopig ligt de Franse stijl me beter.

Kon je werk vinden na je studie?

Na het afstuderen ben ik als milieuwetenschapper door verschillende detacheringbureaus bij gemeenten geplaatst. Ik ben er zelfs een aantal keren voor verhuisd. Het waren vooral startersbaantjes. Zo moest ik gegevens invoeren in een computerprogramma, zodat daarmee op een kaartje kon worden getoond waar concen-

traties zware metalen in een gebied te vinden waren. Op een gegeven moment was ik het steeds achter tijdelijke baantjes aanjagen zat. Ik vind de milieuwetenschap nog steeds reuze interessant, maar de constante onzekerheid of er wel werk was op een terrein waar ik zoveel jaren studie en geld in had geïnvesteerd, begon me erg tegen te staan.

Waarom heb je op de middelbare school voor exacte vakken gekozen, terwijl je ook creatief talent had?
Op school zagen leraren wel dat ik goed kon tekenen, maar ik werd er niet in aangemoedigd. Mijn interesse in biologie vonden ze een serieuze carrièreoptie. Ik zocht zelf ook naar een stabiele basis. Milieu had destijds de toekomst, dus je was vrijwel gegarandeerd van een baan. Na afloop van mijn studie bleek het politieke klimaat wat betreft milieu veranderd en was ik juist voortdurend op zoek naar werk. Uiteindelijk koos ik definitief voor het tekenen, al wil dit niet zeggen dat ik dit per definitie leuker vind dan werken als milieuwetenschapper.

Wanneer maakte je die keuze?
Ik kreeg in 2005 een telefoontje van oud Sandking-collega Romano Molenaar of ik zin had om bij Khaeon Games als *concept artist* aan hun role playing game *The Chronicles of Spellborn* mee te werken. Die gamefabrikant had op dat moment een extra tekenaar nodig en ik ben direct aan boord gesprongen. Mijn werk bestond uit het ontwerpen van personages, monsters, wapens en gebouwen, het meehelpen aan promotieposters en flyers, en het tekenwerk voor de verpakking. Daarnaast werkte ik ook nog als *texture artist*, waarbij ik 3D-modellen moest 'beschilderen'.
Bij Khaeon Games heb ik twee jaar gewerkt, waarna ik nog een jaar lang bij Triumph Studios in Delft als *senior concept artist* designwerk voor hun Xbox 360- en Playstation 3-game *Overlord II* heb gedaan. Tijdens deze periode kwam ik in contact met scenarist Kid Toussaint en werkte ik in de avonturen en weekeinden aan *Snooze*. Pas in 2008 heb ik me volledig op strips en illustratiewerk geworpen. Door mijn werk voor de game-industrie ontdekte ik dat hiermee een boterham te verdienen valt. Al moet je wel je levensstandaard flink bijstellen en ben je altijd aan het werk. Vakanties zijn niet aan de orde. Maar je krijgt er ook een hoop voor terug: je brood verdienen met wat je zelf mooi vindt en het allerliefste doet en dan ook nog eens zonder baas boven je, is een ander gevoel van rijkdom.

BOVEN - De wrede tiran Snake.
LINKSBOVEN - De menselijke leeuw is koning Chai, die heerst over een rijk dat belaagt wordt door de tiran Snake.

LINKS - Litho voor uitgeverij Valkyrie uit 2009. Is niet meer verkrijgbaar.

BOVEN EN ERNAAST - **Evenhuis' versie van Storm en Roodhaar. Hij was een kanshebber om de wereld van Pandarve vorm te geven.**

Plannen

Met de publicatie van Snooze is je loopbaan in de stripwereld in een versnelling terechtgekomen. Heb je ooit wel eens meegedaan aan een talentenwedstrijd om je in de kijker te spelen?

Nee, dat is nooit bij me opgekomen. Ik ben pas vrij laat aan een loopbaan als tekenaar gaan denken. En dan in het begin nog niet eens heel serieus. Ik liet mijn werk vooral zien op stripbeurzen, bij de amateurstands. In deze periode probeerde ik van andere tekenaars te leren en mezelf met name te verbeteren op het gebied van anatomie en perspectief. Al snel bleek er interesse om mijn strips te publiceren. Misschien tè snel. Als ik nu mijn amateurcomics terugzie vind ik het vaak tenenkrommend.

Ga je vaak langs Franse uitgeverijen om je portfolio te laten zien?

Nee, ik spreek geen woord Frans en ik ga er niet van uit dat ze op mij zitten te wachten. Je bent daar als tekenaar één van de honderden die wekelijks aan komt kloppen en je werk verdwijnt al snel tussen de rest van de stapels post. Via Kid Toussaint heb ik natuurlijk al een ingang en dat heeft me al een aantal producties opgeleverd.

Wat kunnen we qua nieuw werk nog van je verwachten?

Het album *Notorious Circus*. Dit is al in Frankrijk verschenen, maar verschijnt in het najaar ook in het Nederlands. Terwijl ik aan *Snooze* bezig was, werkte Kid dit verhaal uit. Omdat onze samenwerking goed liep vroeg hij me weer als tekenaar. Met dit verhaal zag ik een kans om mijn stijl wat om te gooien, om wat losser te werken en nieuwe dingen uit te proberen. *Snooze* is erg realistisch getekend en ik heb veel tijd gestopt in het dingen kloppend maken. Voor *Notorious Circus* kon ik creatiever te werk gaan om het aantrekkelijker, speelser en dynamischer te presenteren, in een *vintage* jaren-1920-sfeer. Het is wat meer karikaturaal geworden. Dat past goed bij het verhaal, een moordmysterie met horrorelementen en een snufje zwarte humor. Het doet mensen denken aan *Carnivale*, al gaat die tv-serie over een rondrijzend circus in de jaren 1930. Ik heb er bewust niet naar gekeken, om niet beïnvloed te raken. Overigens was de tv-serie *Boardwalk Empire*, die zich afspeelt in Atlanta City in de periode van de drooglegging, wel een goede bron van referentiemateriaal voor de sfeer van de jaren 1920. En het internet is natuurlijk een geweldige bron, met al die archieffoto's die je er kunt vinden. *Notorious Circus* was overigens bedoeld als drieluik. Jammer genoeg durfde de uitgever het uiteindelijk toch niet aan.

ONDER - **Promotieaffiche voor *Notorious Circus*, met leeuwentemster Stella.**

Ben jij in beeld als opvolger van de vorig jaar overleden Minck Oosterveer voor de spin-off van Storm?

Nu niet, maar ik heb in het verleden wel eens over meedoen aan *Storm* gepraat. Tijdens de herstart van *Eppo* heb ik met Romano en uitgever Rob van Bavel om de tafel gezeten om te praten over het opzetten van een nieuwe *Storm*-reeks. Maar ik wilde het liefste mijn eigen ding doen

12 SEPTEMBRE 2001
GROUND ZERO
NEW-YORK
BBBBHH
PAR ICI ! JE CROIS AVOIR ENTENDU QUELQUE CHOSE !
J'ARRIVE MONSIEUR !
JE SUIS LÀ JE VAIS...
JE... JE NE SENS PLUS MES JAMBES, NI MES MAINS... DITES-MOI DANS QUEL ÉTAT JE SUIS...
EST-CE QUE JE VAIS M'EN SORTIR ?
JE... IL FAUT...
BON SANG MAIS QU'EST-CE QU'ILS FOUTENT ? MAGNEZ-VOUS, MERDE !

en koos voor *Snooze*. Vrij snel daarna kwam Jorg de Vos in beeld voor *Storm* en die vormt met Romano een prima team. Toch begon het naderhand weer te kriebelen. Storm en Don Lawrence waren tenslotte jeugdhelden. Ik heb toen nog wat proefschetsen gemaakt voor een eventuele spin-off die Rob wilde opstarten. Het bleek alleen lastig om een nieuwe inkleurder van het kaliber Jorg de Vos te vinden, waardoor die plannen na verloop van tijd verwaterden. Ik had het inmiddels ook druk met *Notorious Circus*.

Wat zijn de verdere plannen?

Behalve diverse signeersessies in Nederland, België en Frankrijk ter promotie van *Snooze* en *Notorious Circus* ben ik bezig aan een *one shot* voor Ankama Editions, een jonge Franse uitgeverij die zich ook bezighoudt met tekenfilmseries en games. De werktitel is *Dr Pepper & Mr Hyde*. Het is een strip die vrij realistisch getekend is en zich in de moderne tijd afspeelt, net als *Snooze*, maar in een wat andere stijl. Het scenario is wederom van Kid Toussaint en gaat over een seriemoordenaar, in de sfeer van *Silence of the Lambs*.

Verder verschijnt er dit jaar nog een bijdrage aan de westernbundel *Outlaw Territory III* bij Image in de VS. Ook ligt er bij een paar grote uitgeverijen, waaronder Lombard en Glénat, een voorstel van Kid en mij voor een vierdelige avonturenreeks. Iets anders, dat we al hebben uitgewerkt, is *My Bonny*, een humoristische en nogal losgeslagen avonturenstrip over piraten en een eiland, geregeerd door freaks. Wegens een overvloed aan nieuwe piratenstrips, ligt dit project nog in de koelkast. Geïnteresseerde uitgevers mogen zich bij mij melden!

michel.van.merriënboer@stripschrift.nl

BOVEN - Panel uit *Dr Pepper & Mr Hyde* voor Ankama Editions. De stripuitgave staat gepland voor begin 2013.
ONDER - Character design van Anne Bonny, voor de piratenstrip *My Bonny*, op scenario van Kid Toussaint.

FOTO ROBIN SCHOUTEN

RECHTS - Dick Matena bij de opening van de tentoonstelling in het Theo Thijssenmuseum op 14 juli 2012.

Dit voorjaar verscheen Dick Matena's striproman naar (of beter: 'met') het bekendste boek van Theo Thijssen (1879-1943), SDAP-partijman en onderwijsgever en -vernieuwer: *Kees de jongen*. En eind juli startte in het kostelijke Jordaanse Theo Thijssenmuseumpje een tentoonstelling over 'the making of', die nog tot eind oktober is te zien. *Stripschrift* las het boek en bezocht de tentoonstelling.

Kees de jongen

Dick Matena's nieuwste grote stripproject

WILLARD MANS

Kees de jongen

Thijssen & Matena
Athenaeum, Polak & Van Gennep 2012
ISBN 978-90-253-6912-5
Prijs € 32,50
496 pagina's
Zwart/wit (sk)

Het verhaal over Kees de jongen is voor een boek uit 1923 behoorlijk populair, er zijn toneelbewerkingen, onlangs nog door Frank Groothof en De Kift, en er is een grote publieksfilm uit 2003. Kees is de literaire Pietje Bell, Dik Trom en Kruimeltje ineen. Iedereen kent wel de zwembadpas. Het boek is in herdruk leverbaar en liefhebbers van Nescio en Willem Elsschot houden altijd óók van Kees. Dat is terecht, want iedereen die Kees leert kennen, sluit hem in zijn hart. Kees is een dromer, die zich door zijn fantasieën laat meeslepen, wanneer de harde werkelijkheid hem beknelt. Kees is in wezen een goede jongen, die zijn best wil doen voor de meester en zijn o zo prille liefde Rosa. Maar door schuchterheid doet hij soms het foute, hij wil bij voorbeeld net als de stoere jongens in z'n klas meisjesmutsen pakken. Wanneer hij Rosa's baret pakt, realiseert hij zijn fout, en je moet een groot psychologisch inzicht hebben om zo goed te beschrijven hoe dat afloopt. De rauwe werkelijkheid rukt steeds meer op; wanneer Kees' vader overlijdt, voelt Kees dat hij een baan moet zoeken, om het gezin financieel te ondersteunen. Dat betekent het einde aan die heerlijke schooltijd, aan zijn vriendschap met Rosa, maar vooral aan zijn mijmeringen.

Dick Matena draagt dit boek op aan zijn vader, die hem de liefde voor Kees bijbracht. Toen Matena met *De avonden* een flitsende wending aan zijn toch al imposante carrière gaf, was *Kees de jongen* zijn gedroomde tweede integrale stripbewerking, vertelde hij bij de opening van de bovengenoemde tentoonstelling. Maar juist in die tijd werden de filmplannen rond Kees bekend, en Matena wilde niet de schijn wekken, mee te liften op dat filmsucces. En dus verschenen vervolgens onder dezelfde 'Wet van Matena' Wolkers' *Kort Amerikaans* (nog niet af!), twee titels van Elsschot, Dickens' *A Christmas Carol* en Freek de Jonges *De komiek*. En pas van Freek de Jonge kon Matena naar *Kees de jongen*.

Tentoonstelling in Theo Thijssenmuseum roept vragen op

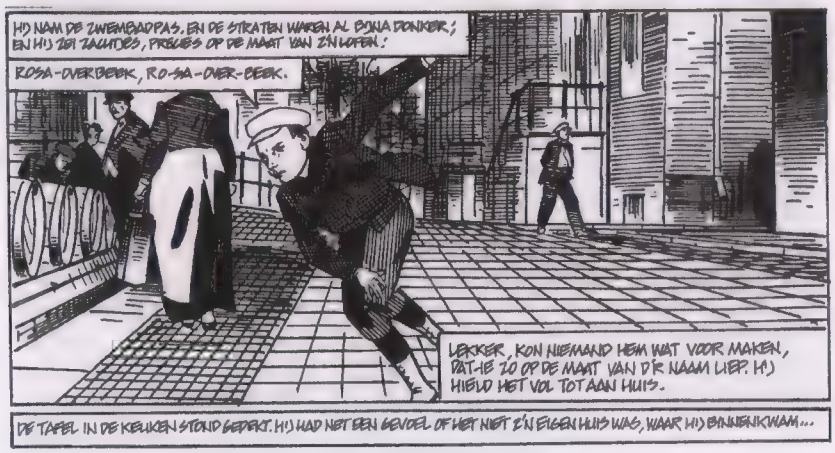
HIJ NAM DE ZWEMBAADPAS, EN DE STRATEN WAREN AL DONKER; EN HIJ ZAG ZACHTJES, PRECIES OP DE MAAT VAN ZIJN LOPEN:
ROSA-OVERBEEK, ROSA-OVER-BEEK.
LEKKER, KON NIEMAND HEM WAT VOOR MAKEN, DAT-IE ZO OP DE MAAT VAN D'R NAAM LIEP. HIJ HIELD HET VOL TOT AAN HUIS.
DE TAFEL IN DE KEUKEN STOND GEDEKT. HIJ HAD HET EEN GEVOEL OF HET NIET Z'N EIGEN HUIS WAS, WAAR HIJ BINNENKWAM...

Dierbaar

Dick Matena stond bij de opening van de tentoonstelling 'Kees gekaderd' eerst stil bij de dood van Gerrit Komrij, wiens herdenkingsbijeenkomst hij eerder op die veertiende juli bezocht had. Zij kenden elkaar goed, en Komrij vond het wel leuk dat Matena zijn uiterlijk geleend had voor de vrek uit *A Christmas Carol* (Komrij bewerkte ook twee strips van de peetvader aller strips, Rodolphe Töpffer, waaronder het beroemde verhaal over 'Primus' Prikkebeen). Het bracht Matena bij de dood van Jan Carmiggelt, eerder dit jaar. Deze oud-omroepman was ook directeur van het Theo Thijssenmuseum en klankbord voor Matena bij zijn monnikenwerk. Matena greep de gelegenheid aan om het citaat achterop *Kees de jongen* te nuanceren. Het is niet het beste wat ik ooit gemaakt heb, zei hij, dat slaat vooral op de omslag. Ik heb mooiere dingen gemaakt, maar weinig verhalen zijn mij zo dierbaar als dit.

Strijd

De schetsen op de kleine expositie tonen de strijd die Matena weer moest leveren: hoe pas ik de integrale tekst in, in de tekeningen? Zijn expertise is bekend, de eerste stappen zette hij toen hij *Tom Poes* voor het weekblad *Donald Duck* maakte, en zijn aanpak perfectioneerde hij in *De avonden*. Bij *Kees de jongen* was dat niet eenvoudig, Kees dagdroomt dat het een lieve lust is en er is een volwassen verteller. De beschouwende delen van de tekst zien we terug in vele kaders, en de personages brengen de dialoog.

Vóórdat Matena aan het echte werk begon, maakte hij bij wijze van opmaat een aantal prenten bij Kees in de stijl van *De avonden*. Die zijn te zien en te koop in het museum. Tekeningen waarop ook met penseel gewerkt is. Je vraagt je af, waarom Matena van deze stijl is afgestapt. Het boek is nu in harde zwarte lijnen getekend, wat aan Kees zijn lichtheid ontneemt. De schetsen met pen èn penseel waren warmer, levendiger. Wat mij ook ging tegenstaan waren de talloze arceringen, vooral van het plaveisel, waar een groot deel van het verhaal zich toch afspeelt. De stoepen zijn zo strak, dat Kees er voor mijn gevoel vlak boven zweefde.

GEHEEL BOVEN - De tekening die Matena maakte in 2009, als opmaat vóór het boek. ERONDER - De overeenkomstige, definitieve tekening. Zoek de verschillen! Vergelijk en passant de eerste schets met het omslag.

RECHTS - Eerbetoon van Dick Matena aan Gerrit Komrij (1944-2012), wiens gezicht hij leende voor de vrek uit zijn integrale *Christmas Carol* (2004).
ONDER - In *Kees de jongen* kreeg De Veer het gezicht van Komrij.

RECHTSBOVEN EN RECHTS - In een vooruitblik geeft Matena de volwassen Kees het uiterlijk van Theo Thijssen, wat gerechtvaardigd is, want Thijssen heeft het autobiografische karakter van *Kees de jongen* altijd erkend. Ook Freddie Mercury kan voor de oude Kees doorgaan!
ONDER - Matena gebruikte soms authentieke afbeeldingen, zoals hier Station Weesperpoort van de Amsterdamse fotopionier Jacob Olie.

De lezer herkent de Westertoren, die Kees vanuit alle hoeken zag, het Paleis voor de volksvlijt (verbrand in 1929!) en Naatje op de Dam (tot 1914!), maar te veel tekeningen ontberen decor. Matena geeft Kees in een vooruitblik wel mooi het uiterlijk van Theo Thijssen mee, die altijd het autobiografisch karakter erkende. En lijkt Kees' zieke vader op Jan Ligthart, de twintig jaar oudere onderwijsvernieuwer met wie Thijssen zich verwant wist?

Bezwaren

Waarom deze tekortkomingen? Je zou de omvang (bijna 500 pagina's!) en het monnikenwerk als excuus kunnen aanvoeren, maar dat is een keuze. Verschillende critici wezen hierop. Aart van Zoest zegt in *Vrij Nederland*, dat lezen èn kijken twee keer zo lang duurt. Rudy Ligtenberg gaat in *Reformatorisch Dagblad* een stap verder. Waarom maakte Matena geen echte bewerking? Nu worden zijn illustraties ondergeschikt aan het verhaal. Matena doet zichzelf als beeldend kunstenaar te kort. Hij is te bescheiden, met zijn tekeningen kan hij veel woorden overbodig maken.

Misschien had Matena, wanneer hij de tekst intact wil laten, dit keer beter gekozen voor de aanpak van Jacques Tardi bij Celine's *Reis naar het einde van de nacht*: losse, grote illustraties. Ik heb nog een laatste bezwaar bij deze uitgave: Matena boort geen nieuw lezerspubliek aan. En Kees verdient een jong lezerspubliek.

willard.mans@stripschrift.nl

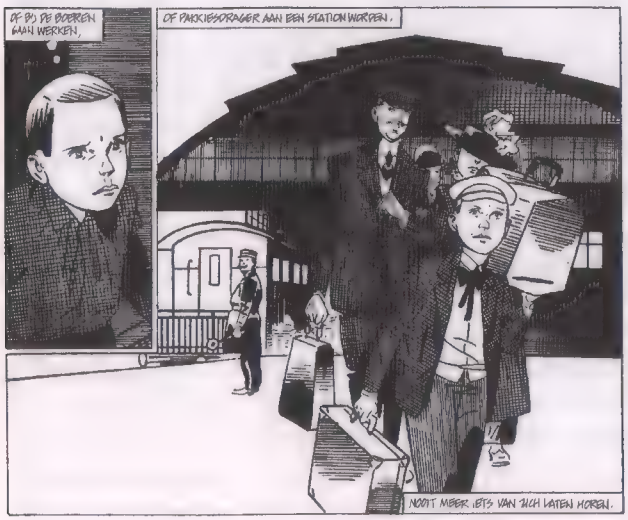

De werelden van Arleston

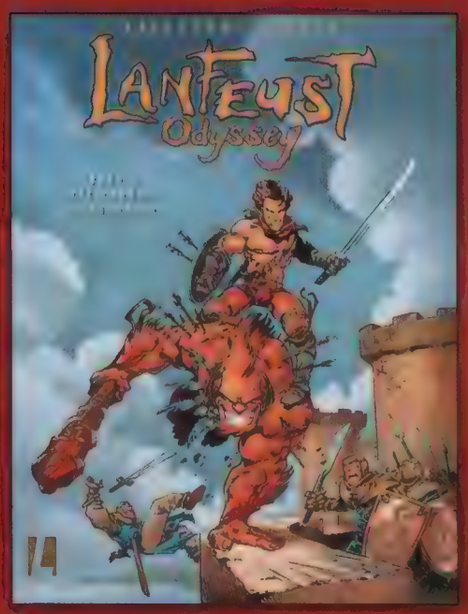

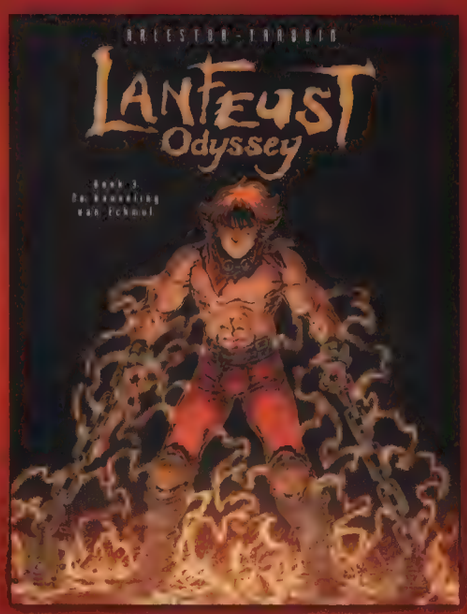

Net verschenen!
Het derde *Odyssey*-deel

Tot verbijstering van vriend en vijand pleegt Lanfeust een laffe aanslag die ieders afgrijzen oproept. Er hangt hem een zware straf boven het hoofd...

softcover € 8,90
hardcover € 16,90

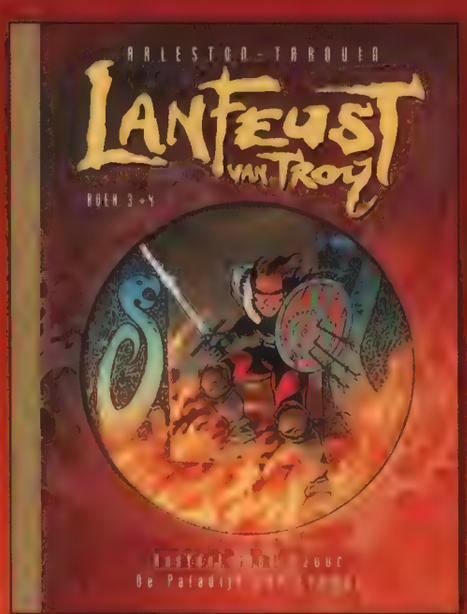

Oogstrelend fraai!
Lanfeust van Troy

Een klassieker in acht delen. Geheel opnieuw vertaald, geletterd en ingekleurd. Dit zijn eenmalige edities, dus op = op!

hardcover € 19,95
per deel

VERSCHIJNT IN SEPTEMBER

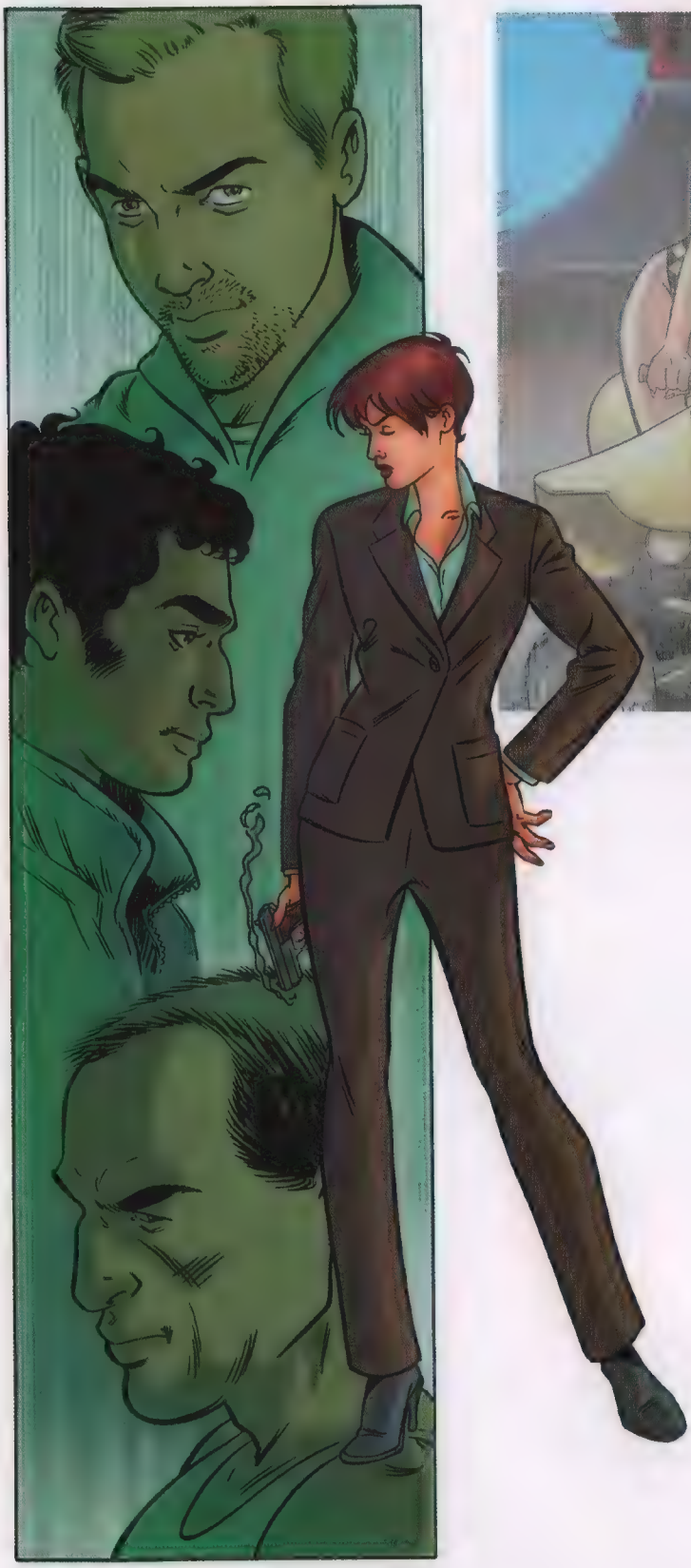

FOTO M CHE- VAN MERRIËNBOER

Alain Henriet kiest zijn eigen weg

MICHEL VAN MERRIËNBOER

In zijn jeugd stilt Alain Henriet (Gosselies, Frankrijk, 1973) zijn honger naar strips met *Mickey Magazine*, *De Katamarom* en *De Blauwbloezen*. Als hij 19 is, schrijft hij zich in voor de avondcursus van Philippe Foerster *(Starbuck, Silex Files)* en Gérard Goffaux *(Max Faccioni)* en volgt hij gedurende drie jaar een opleiding. Na zijn gymnasium schrijft hij zich in op de Academie van Beeldende Kunsten in Luik. Tijdens deze studie doet hij mee aan een tekenwedstrijd in weekblad *Robbedoes* en wint in 1996.

Al snel verschijnen zijn eerste illustraties in de tijdschriften Brazil *en* L'inédit. *In 1996 maakt hij met Baloo (pseudoniem van Eric Poelaert)* Une pizza à l'oeil. *Tijdens een festival ontmoet hij Olivier Vatine met wie hij later, weer op scenario van Baloo, de trilogie* John Doe! *maakt. In het Nederlandse taalgebied raakt hij bekend door het tekenwerk voor* Golden Cup *en* Damocles; *ook tekent hij een deel in de reeks* Pandora Box *en verschijnt het korte verhaal* Nachtelijke gruwel *in de reeks* De ware stadslegenden. *We pikken de draad op bij zijn belangstelling voor actiereeksen.*

Actie en discussie

Je houdt er volgens mij van om vlotte actie te tekenen. Heeft dit genre je voorkeur?

Alain Henriet: Ik hou erg van het actiegenre. Toen ik heel jong was, werd ik al liefhebber van Amerikaanse comics. Mijn favorieten waren *Excalibur* van Alan Davis en de *X-men*. En dat blijft dan in je hoofd zitten. Het zorgde ervoor dat het voor mij makkelijker was om actiescènes te maken dan scènes met veel dialogen. Dus toen ik met Joël Callède *Damocles* ging maken was hij het die over de dialogen ging en ik over de actie. *Damocles* is eigenlijk een mix van die twee.

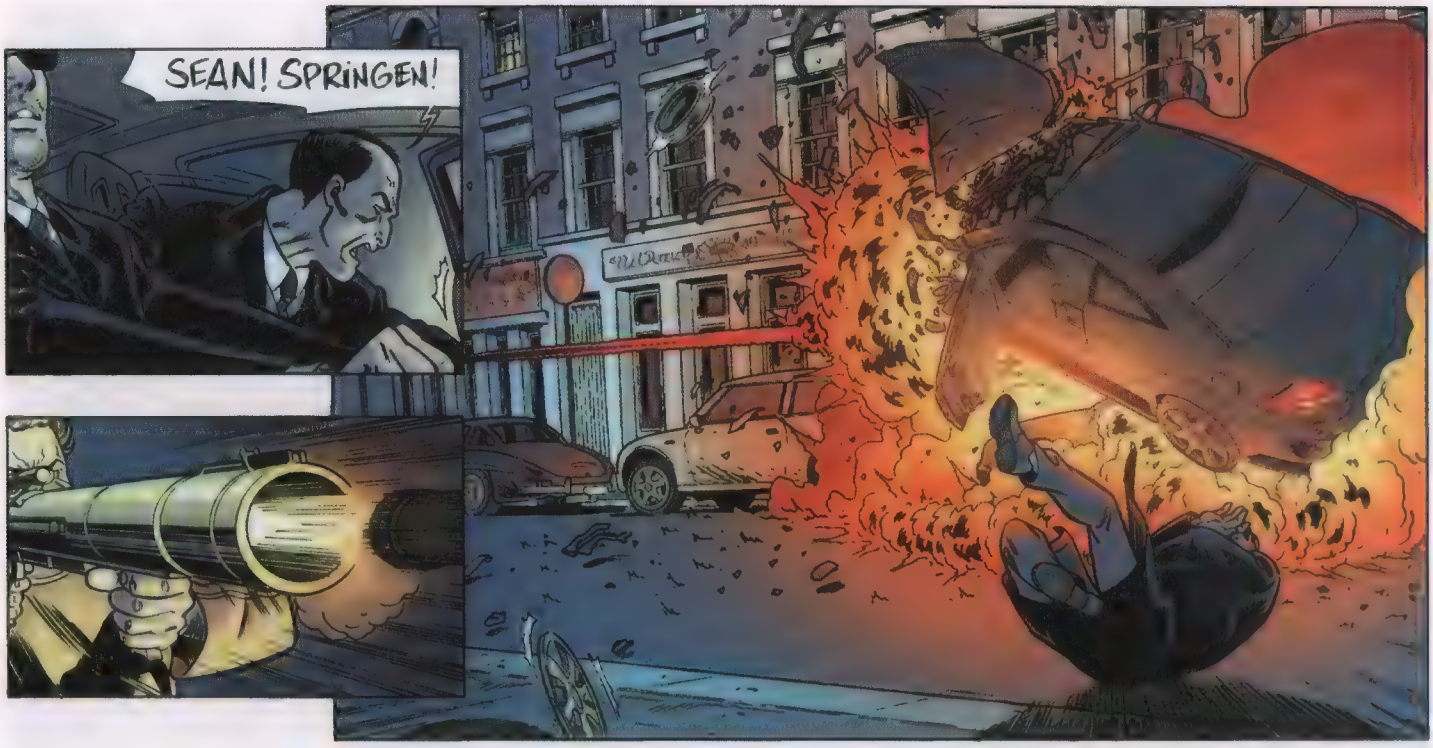

Is deel vier het laatste album in deze reeks?
Het blijft spijtig genoeg bij vier albums, ja. Uitgeverij Dupuis wilde namelijk stoppen met veel series binnen de reeks *Spotlight*. Een paar maanden later kwamen ze er op terug en wilden eigenlijk wel weer verder met de serie. Ondertussen was ik met al aan een nieuw project begonnen. Ik moest een keuze maken. Zij zijn teruggekomen op hun beslissing en dat was helaas te laat. Ik weet dat ze tot deel zes hadden willen gaan.

Waarom ben je *Golden Cup*, de spin-off van *Golden City* gaan doen?
Tien jaar geleden werkte ik aan de serie *John Doe!* Ik stopte hiermee omdat ik graag weer iets anders wilde gaan doen. Toen uitgeverij Delcourt mij vroeg of *Golden Cup* niet iets voor mij was, hoefde ik niet lang na te denken. Zij zochten iemand die meisjes en auto's kon tekenen; ik kan dat.

Hoe creëer je de personages in je strips?
Om een beetje een idee te krijgen komt de scenarioschrijver eigenlijk vaak met een acteur of iemand die beroemd is op de proppen, zoals dat ook gebeurde bij *Damocles*. Callède kwam met het idee om de actrice te nemen die in de televisieserie *Cold Case* speelde, slank, met kort haar (Katryn Morris. Red.). Dat werd ons uitgangspunt. Daarna hield ik geen rekening meer met het fysieke aspect, maar wel met het beeld dat ze oproept. Het is meer om in eerste instantie inspiratie op te doen. Zo gaat het vaak met de personages die ik wil tekenen.

En wat is je werkwijze daarna?
Ik ontvang in de regel de goed uitgeschreven scenario's van de schrijver. Daarna verdeel ik het scenario op papier. Ik teken alles met de hand en met een penseel en werk het uit op A4'tjes. Daar maak ik een fotokopie van en die plak ik achter de pagina. Inkten doe ik daarna op

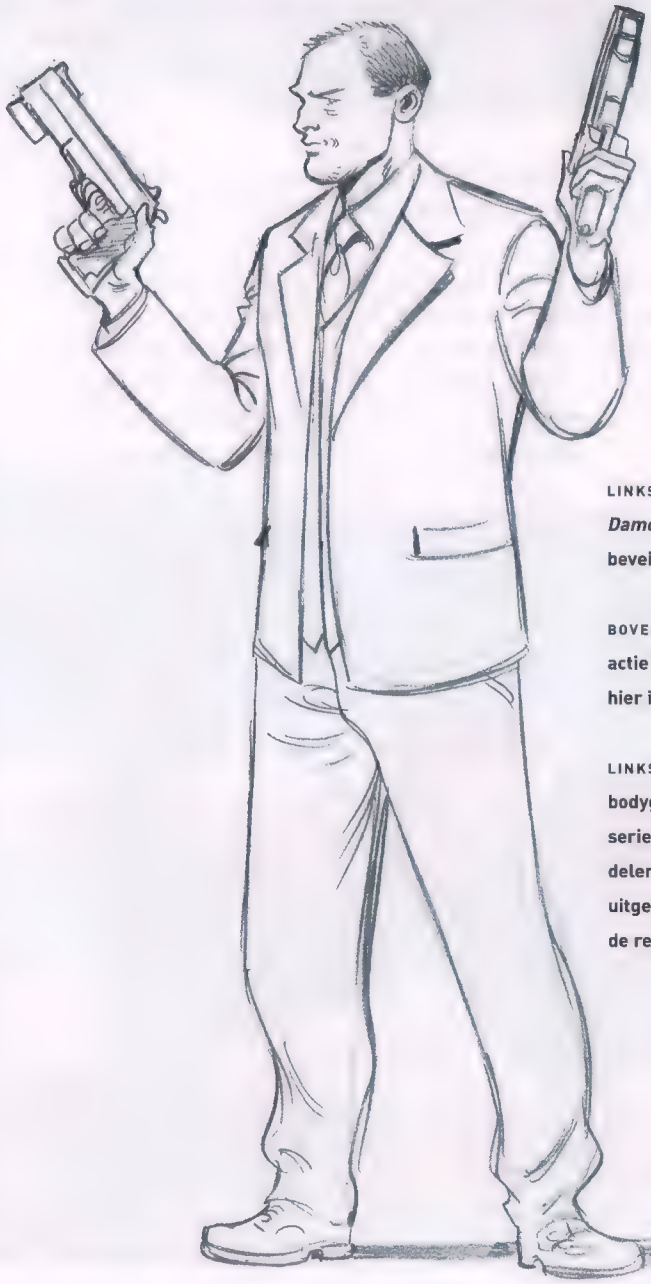

LINKSBOVEN - *Damocles* draait om een bevelligingsteam.

BOVEN - Er is altijd veel actie in *Damocles*, zoals hier in Londen.

LINKS - Schets van bodyguard Walter uit de serie *Damocles*. Na vier delen werd door de uitgever de stekker uit de reeks getrokken.

BOVEN - Delcourt zocht een tekenaar die mooie vrouwen en snelle auto's kon tekenen. Hier bewijsstuk A van Alain Henriet. De illustratie is gebruikt voor een ex-libris van stripwinkel Durango.

de lichtbak. Het toevoegen van de kleuren gaat met behulp van Photoshop. Dat doet mijn vrouw Usagi.

De eerste officiële stappen

Hoe kwam je bij je eerste uitgever terecht?

Dat ging eigenlijk heel eenvoudig. Toen ik net klaar was met de opleiding, ben ik naar Angoulême geweest. Ik leerde daar vier jongens kennen. Eén ervan was Alain Morrisset. We hadden een exposantenbadge geregeld, terwijl we niets exposeerden; dat zou nu niet meer kunnen. Dit had als voordeel dat we gratis wijn konden drinken op de beurs. Daar kwamen we de uitgever Le Téméraire tegen. We gingen met elkaar aan tafel zitten en hij wilde gelijk wat tekenwerk van ons zien. En voor we het wisten kregen we een scenario aangeboden.

Wil je niet graag tekenen naar een eigen scenario?

Nee, nee, dat heb ik al een keer geprobeerd (In 2005 maakte hij het weerwolvenalbum *Loup-garou*. Red.). Ik vind het moeilijk om een idee te vinden en het schiet niet op. Het is gewoon prettiger om met een scenarioschrijver te werken en ik vind het fijner om een album te maken dat goed geschreven is door iemand anders dan slecht geschreven door mijzelf. Ik hou erg van tekenen; dat zie ik niet als een beperking, maar als mijn vak.

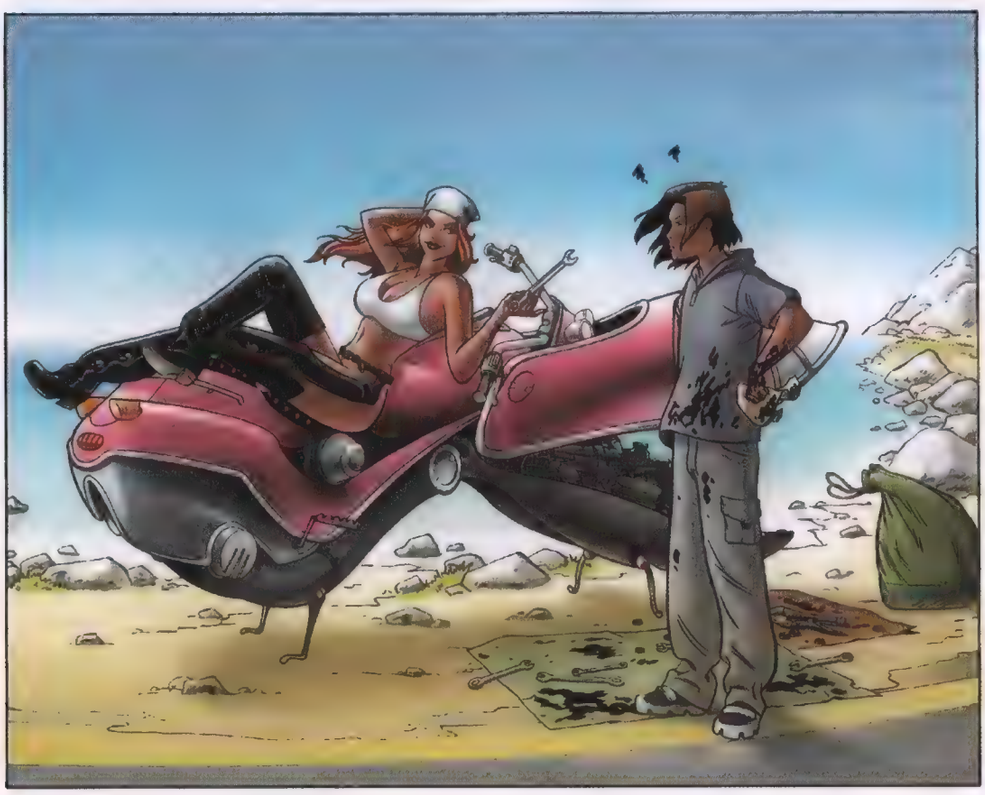

Door wie ben je geïnspireerd, of wie vind je de beste actiestrips tekenen?

Toen ik een jaar of 16, 17 was ontdekte ik de strips van Alan Davis: *Batman*, *Spider-man*, *X-men*, *Excalibur*. Ik tekende alles van hem na. Ik begreep dat mijn werk niet zo zou zijn als dat van hem, maar dat we wel tot hetzelfde kamp behoorden. Op een festival, lang geleden, kon ik een pagina kopen, waardoor ik ineens begreep hoe het tekenwerk er in het echt uitziet. Vaak als iets gedrukt wordt – oude stripboeken werden vaak heel slecht gedrukt, met gruwelijke kleuren – wordt het

LINKS - **Buck Danny en zijn vrienden, getekend door Henriet. Een echte strip kwam er niet, omdat de zoon van Charlier daar een stokje voor stak.**

echt op het papier geknald. Op dat festival had ik ineens een origineel in handen en zag ik hoe het met inkt getekend was. Dankzij die pagina, die ik nog steeds op mijn bureau heb liggen, ontvouwde zich voor mij het proces van het tekenen.

Hoe raakte je betrokken bij het project *Pandora Box*?

Dit kwam heel onverwachts, maar makkelijk op mijn pad. Op dinsdagen werkte ik als corrector op de redactie van *Robbedoes*. Op een dag was er een jonge scenarioschrijver – Didier Swysen – die daar wel vaker kwam. Hij had zijn stripproject *Pandora Box* gedoopt. Uitgeverij Dupuis zocht tekenaars, maar aangezien het hier om een onbekende jonge scenarioschrijver ging, wilde niemand met hem werken. De uitgever kwam ook bij mij langs en uiteindelijk heb ik toen toch maar ingestemd, maar alleen als ik *carte blanche* kreeg. Ze gingen snel akkoord, want na al die maanden hadden ze nog steeds niet één tekenaar kunnen vinden.

LINKS - **Eén van de futuristische racewagens uit de serie *Golden Cup*.**

Meer weerwolf

Niet al je strips kennen we in het Nederlands; vertel daar eens wat over?

Uitgeverij Le Téméraire bracht mijn eerste album, *Le Portail* op scenario van Olier (Pseudoniem van Olivier Gilleron. Red.), uit maar ging daarna failliet. Mijn tweede album werd daardoor veel later pas uitgebracht bij Point Images. Deze uitgeverij ging echter ook failliet. Daarna kwam ik bij Delcourt terecht waar ik drie albums van *John Doe!* maakte. Ik heb zelf ook een klein album uitgegeven: *Loup-garou* bij Cany éditions. Zij maken grote oplages in zwart/wit.

Wat heb je met weerwolven?

Ik heb geen idee waar dat vandaan komt. Ik hield altijd al wel van een beetje dierlijke superhelden, à la *Wolverine*. Ook later toen ik dat soort werk zag op een expositie, is eigenlijk een bepaalde fascinatie ontstaan. Vanaf dat moment begon ik het ook in mijn werk toe te passen. Met behulp van een weerwolvenportfolio verkreeg ik de opdracht om *Le Portail* te maken waar een weerwolf in meedeed. Ook in *Loup-garou* gaat het over een weerwolf.

Wat ga je na *Golden Cup* doen?

Van *Golden Cup* zijn nu zes delen en daar zal het wel bij blijven, want bij de uitgever willen ze dat ik over een nieuw project ga nadenken.

Daarnaast is er een nieuw project met Yann. Het verhaal is gesitueerd tijdens de oorlog van 1940-1945. Er komen tenminste twee albums, misschien meer.

En met Delcourt denken we na over een script wat lijkt op een film die een jaar geleden uitkwam, *La Route*. Dit is nogal een sombere film over het einde van de wereld. Ik hou zelf heel erg van dit thema. Mogelijk ga ik dit weer samen met Joël Callède doen.

GEHEEL LINKS - **Traditionele werkverdeling tussen Daytona en Holly in *Golden Cup*.**

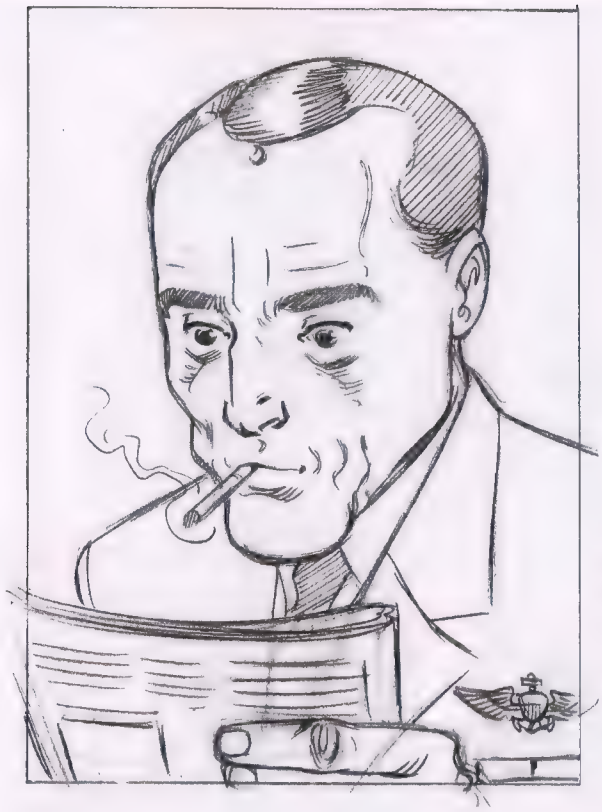

RECHTS - **Schets van een personage uit een nieuwe reeks die zich afspeelt in de Tweede Wereldoorlog. Het scenario is van Yann.**

Buck Danny

Ik zag in je map ook tekeningen en schetsen van *Buck Danny* zitten; wat doen die daarin?

Dat heeft met mijn nieuwe project te maken. In oktober 2008 belde Yann me op. Hij vond mij dè ideale tekenaar om *Buck Danny* opnieuw tot leven te wekken. In eerste instantie weigerde ik, omdat ik het een beetje oubollig vond, net als *Michel Vaillant*. Yann gaf me twee dagen de tijd om erover na te denken. Ik ben toen links en rechts informatie gaan inwinnen en iedereen zei dat *Buck Danny* echt goed is.

De vliegtuigen interesseren me niet zo heel erg. Eigenlijk was ik meer geïnteresseerd in de samenwerking met Yann. Na twee dagen zei ik tegen hem: 'Oké, waarom niet?' Hij plaatste het verhaal in de jaren 1940-1945. Ik vond dat veel leuker om te tekenen dan die moderne vliegtuigen. Dat zou ik niet gedaan hebben, het zou me enorm vervelen.

RECHTS - **Schetsen van personages uit Henriets nieuwe serie.**

Dus binnenkort komt er een *Buck Danny* van jouw hand?

Nou, min of meer, maar niet onder de naam *Buck Danny*. Het is een vreemd verhaal. We hebben er twee, drie maanden aan gewerkt. Ik maakte tekeningen die Yann geweldig vond. En Dupuis ook.

Op het laatste moment veranderde de zoon en erfgenaam van Jean-Michel Charlier (de oorspronkelijke scenarist. Red.) echter van mening. Hij vond het te veel *Pin-up*, terwijl dat helemaal niet zo was, en hij hield niet van het tijdvak waarvoor we gekozen hadden. Het verhaal zou zich in een andere periode moeten afspelen. We moesten ermee stoppen en het karakter vergeten, zomaar.

Dupuis vond dat knap vervelend omdat ze al die moeite hadden gedaan om ons aan hen te binden. Daarna kwam de vraag of we niet iets anders konden maken dat een beetje in dezelfde lijn lag. Yann kwam toen met een scenario dat veel beter was dan hetgeen hij voor *Buck Danny* had geschreven en ik ben daarmee aan de slag gegaan. Tekentechnisch was het heel erg moeilijk, maar de uitgever accepteerde de eerste pagina's wel en zo zijn er dus toch nog blije mensen. Het zal naar verwachting in mei 2013 uitkomen!

michel.van.merriënboer@stripschrift.nl

Met dank aan Pamela Loeven en Sofia Velasco voor het vertaalwerk.

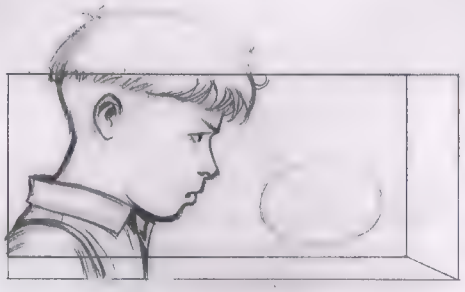

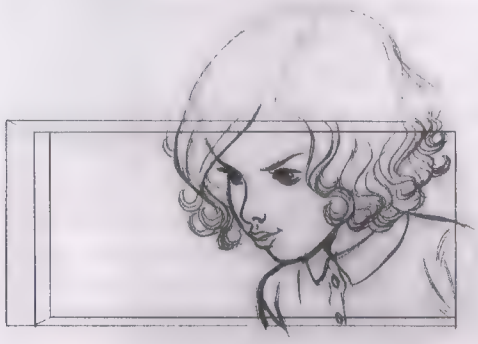

PETER DE WIT

SIGMUND

weet wel raad met

50-PLUSSERS

www.deharmonie.nl

PIETER GEENEN

ZELF PROBLEMEN MAKEN

Ik heb niets te klagen. Wat nu?!
Gelukkigheid, steeds meer mensen kampen er mee!
De wetenschap heeft geen antwoord.
Dokter, ik ben gezond! Goed inkomen ook, fijne man, kinderen, huis.
U moet er mee leren leven, mevrouw.

De beste strips uit *Trouw* en *VN*

In de boekhandel € 19,90

www.deharmonie.nl

De beste tekeningen over de teloorgang van de cultuur

ng zoekt Beschaving zoekt Beschaving
isor sponsor spons
Verwey Stefan Verwey Stefan Ve

In de boekhandel € 13,50

www.deharmonie.nl

URSUS WEHRLI

OPRUIMEN, DAT IS DE KUNST!

Alles kan worden opgeruimd

In de boekhandel € 14,90

www.deharmonie.nl

GROEI BRILJANTEN

Zoals sommige briljanten bij de juwelier omgeruild kunnen worden tegen een exemplaar van groter formaat, zo zit er ook groei in de ontwikkeling van sommige stripmakers. Zij ontstijgen het small-presscircuit en zullen zich wellicht binnen overzienbare tijd voegen bij hun professionele collegae. *Stripschrift* brengt deze groeibriljanten van de stripwereld in kaart.

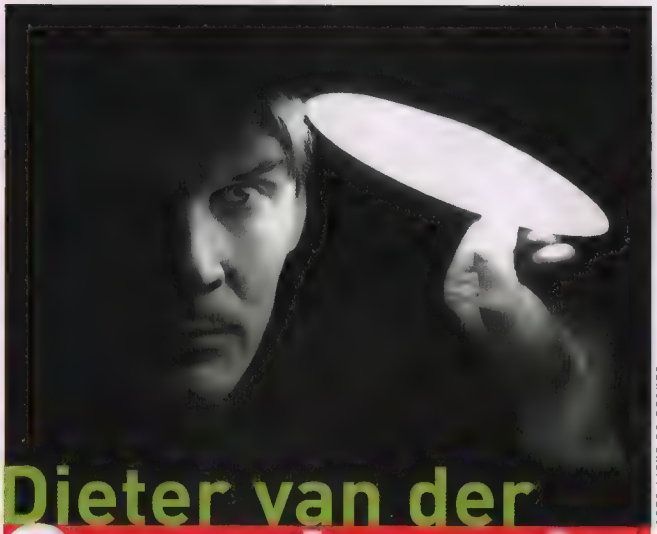

FOTO LIEVE DE BECKER

Dieter van der Ougstraete

PETER MOERENHOUT

Mensen die vinden dat strips voor kinderen zijn en dat ze geen kunst kunnen herbergen moeten eens naar het werk van Dieter van der Ougstraete kijken. Hun 'kids' zullen gegarandeerd hun broekje volplassen bij het aanschouwen van alle horror, etter en vunzigheid. Of, als het iets stoerdere bengels zijn, zullen zij al snel niet meer weg te branden zijn uit de kleurige Jeroen-Boschachtige tableaus die Van der Ougstraete uit zijn brein op het papier kwakt.

Het is al genoeg en door verschillende kunstcoryfeeën gezegd: we beginnen allemaal als tekenaar in onze kindertijd. De kunst is om er niet mee te stoppen als het andere geslacht/voetbal/de volwassenheid de kop komt opsteken.

Dieter van der Ougstraete manifesteerde zich niet alleen snel als tekenaar maar ook als *strip*tekenaar. In de klas werd een opdracht gegeven tot het tekenen van een stripverhaal en vanaf dat moment produceerde hij het ene na het andere beeldverhaal. Hij begon zelfs strips te maken in opdracht van klasgenoten. Een strip van tien pagina's over *Jaws* in kleurpotlood op cursuspapier, hij draaide er zijn hand niet voor om. Bovendien werd hij toen al betaald, al waren het slechts tien oude Belgische franken. Iets waar veel volwassen stripmakers vandaag de dag slechts van kunnen dromen.

Toen Van der Ougstraete wat ouder werd ruilde hij strips in voor losse tekeningen. Nog later stortte hij zich op graffiti. Ondertussen studeerde hij animatiefilm in het Kask in Gent. Die vruchtbare creatieve periode kende echter een terugval toen Van der Ougstraete zichzelf, na het op kamers zitten, plots weer terugvond in de West-Vlaamsche klei waarop zijn ouderlijk huis gebouwd werd. Ter illustratie: de meest creatieve job die hij toen te pakken kreeg was DTP-operator. *Mind the sarcasm.*

Gaandeweg begon hij echter opnieuw te tekenen. Hij zette zijn werk op Flickr en kreeg plotseling reacties uit de hele wereld. Dat zette hem ertoe aan om weer meer te

RECHTS - **Vrij werk.**

ONDER - VAN LINKS NAAR RECHTS

- **Vrij werk met onder meer Bart Simpson.**
- **Eerste pagina van het korte verhaal *The Core*.**
- **Pagina uit *The Savage Dragon* voor Image Comics.**

BOVEN - Schetsontwerpen voor wezens uit Van der Ougstraetes eerste boek.

gaan tekenen en zo kwam hij opnieuw bij het medium strip uit.
Uit die wereldwijde reacties vloeide een grote lijst publicaties voort, te veel om op te noemen. Maar laten we zeggen dat zijn werk tot nog toe in zeventien verschillende landen is uitgekomen. Veel daarvan in undergroundmagazines, daar lijkt zijn stijl zich thuis te voelen, maar ook bij bekendere uitgevers zoals Image Comics (VS), waarvoor hij een strip maakte die in een *Savage Dragon*-anthologie gepubliceerd werd. Dichter bij huis was zijn werk te bewonderen in onder meer *Zone 5300*, *Plots Stripmagazine*, *Nrc.next*, *Quest* en *Zizo*.
Dat Van der Ougstraetes werk zo wordt gewaardeerd in de underground, of alleszins toch in hippere, meer *arty* milieus ligt uiteraard aan zijn stijl. Van der Ougstraete gebruikt vibrerende en *flashy* kleuren om zijn strips te maken. Meestal schildert hij met aquarel en plakkaatverf. Die materiaalkeuze verklaart ook waarom zijn werk zoveel textuur en diepgang heeft.

Fanboy

Als zelfverklaarde fan van schilders en stripmakers als Francis Bacon, Neo Rauch, James Ensor, Jeroen Bosch, Pieter Bruegel, Basil Wolverton, Simon Bisley en Winshluss zullen zijn onderwerpen niet verbazen: verwrongen misbaksels, gedegenereerde fantasiewezens, open wonden op pootjes vermengd met verwijzingen naar populaire cultuur van de jaren 1980 tot nu. Wees daarom niet verbaasd als je een rottend kankergezwel in de vorm van Super Mario in zijn werk aantreft.
Van der Ougstraete ziet tekenen als een vorm van entertainment, voor anderen maar ook voor zichzelf. De daad van het tekenen zelf heeft iets magisch. Zelfs hij weet nog niet helemaal wat zich op het witte blad voor zich zal afspelen.
Momenteel werkt Van der Ougstraete in een boekwinkel en na sluitingstijd maakt hij strips en illustraties. Hij werkt gestaag verder aan zijn debuutboek en tussendoor durft hij al eens mee te doen aan een wedstrijd.
Over dat debuut hoopt hij dat het 'niet onopgemerkt voorbij zal gaan'.
Aan ons zal het zeker niet liggen...

peter.moerenhout@stripschrift.nl

Meer info: **http://dietervdo.carbonmade.com** en **www.flickr.com/photos/dietervdo**

LINKSONDER - Bruno, the rotten egg.

ACH, KOMAAN JONG! DIT HOEFT TOCH NIET!
KOM...WE VERGETEN HET EN WE DRINKEN ER ENE...
OP CAFÉ?
NEENEE, GEWOON BIJ MIJ THUIS! DAN LEREN WE ELKAAR TENMINSTE EEN BEETJE KENNEN.
VOILA, HIER IST.
SCHOON GELEGEN
VOLLEDIG ZELF VERBOUWD, DAT WAS ME NOGAL WAT ZEG!
MM...
ZET U. NEEMT EEN KOEKSKE.
IK HAAL IETS UIT DE FRIGO.
EN? WAAR GA JIJ DEZE ZOMER OP VAKANTIE?
HET ZUIDEN VAN FRANKRIJK. HET MOET NIET ALTIJD ZO VER Z...
KRAK
DE IDIOOT WIST NIET DAT HIJ TE MAKEN HAD MET DE SMALLTALK-KILLER!

ONDER - Vrij werk.

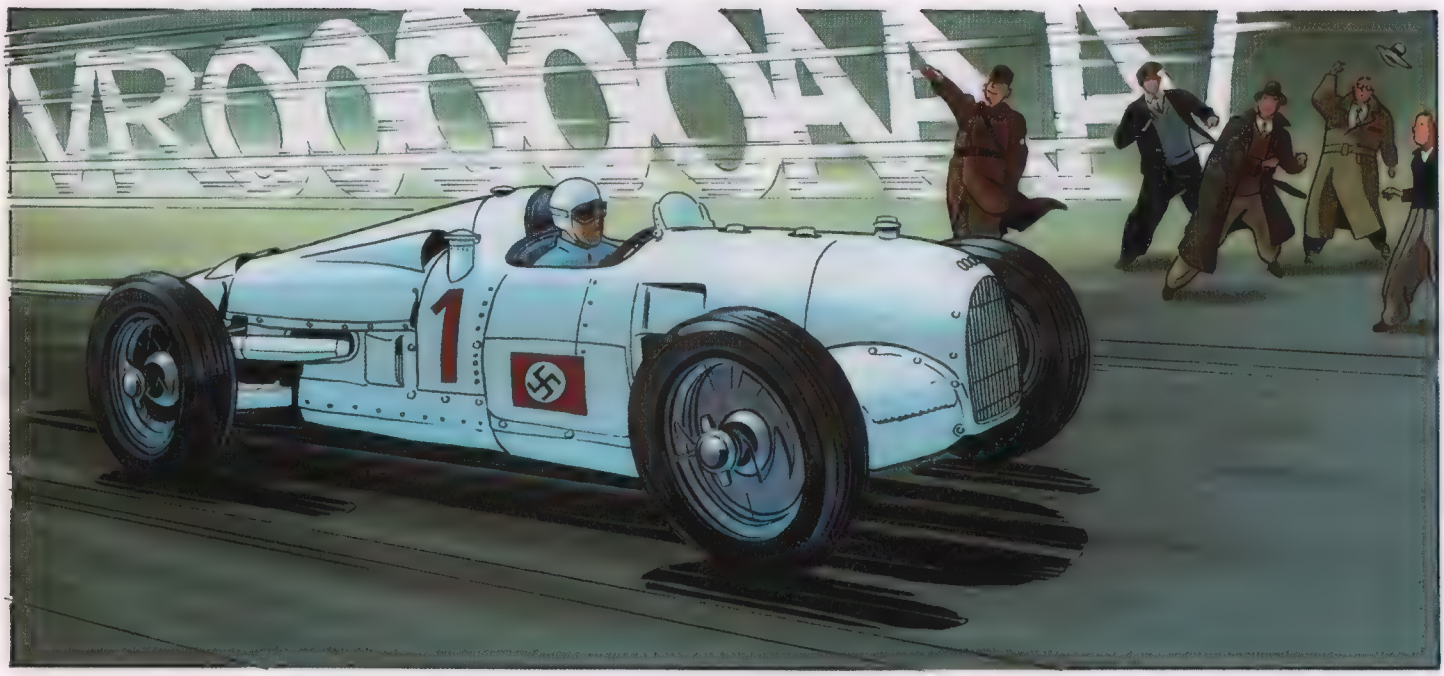

FOTO WILLEM NABER

Echte kerels waren het, de mannen die begin jaren 1930 over de wegen en circuits van Europa raasden. Op smalle wielen, zonder helm of gordel stortten ze zich in het avontuur. Marvano (Mark van Oppen, Zolder, België, 1953) heeft hun leven prachtig verbeeld in zijn trilogie *Grand Prix*. Ook de invloed van Adolf Hitler en zijn nazi-partij wordt nadrukkelijk belicht.

Grand Prix

Autoracen in het interbellum

ERIK VAN DER HOEVEN

BOVEN - De zilverkleurige Auto Union.

De eerste Grand Prix in de geschiedenis werd gereden op een stratencircuit van 103 km in de buurt van Le Mans. Het was een race over 1236 kilometer. Later werd de racelengte voor Grands Prix beperkt tot 500 kilometer.

In zijn trilogie vertelt Marvano de grotendeels op feiten gebaseerde geschiedenis van de gloriejaren van de Duitse raceauto's, de Zilveren Pijlen, in de jaren 1934-1939. Die naam kwam bij toeval tot stand. De coureurs van de Duitse autofabrikanten reden in witte raceoveralls en witte wagens. Toen bij weging de nieuwe raceauto's van Mercedes een fractie zwaarder dan de toegestane 750 kilo bleken, werd de witte verflaag gestript en kwam de zilverkleurig huid van aluminium te voorschijn. Fabrikant Auto Union koos direct voor de zilverkleur.

De autocoureurs van het interbellum – de periode tussen de twee wereldoorlogen – waagden hun leven voor eigen eer en in die dagen voor volk en vaderland. Adolf Hitler, in 1933 aan de macht gekomen in Duitsland, was zich bewust van de waarde van de successen op de racebaan. Direct na zijn aantreden beloofde hij financiële steun voor de ontwikkeling van een Duitse raceauto. Dat geld

RECHTS - Hitler en zijn auto voor het volk.
GEHEEL RECHTS - Filmische aanpak met Bernt Rosemeyer aan het stuur. Jackie Ickx noemt Marvano's aanpak terecht 'docu-fictie'.

moesten de twee fabrikanten Auto Union en Mercedes-Benz wel delen. Ferdinand Porsche ontwikkelde de bolide van Auto Union, een fusie van Audi, Horch, Wanderer en DKW. Als logo kozen de autofabrikanten voor vier geschakelde ringen, die symboliseerden eenheid, kracht, verbondenheid en innovatie. De eerste bolide had een V16- motor en leverde tegen de 300 pk. De auto van concurrent Mercedes leverde vergelijkbare prestaties. De Duitsers Rudolf Caracciola, Manfred von Brauchitsch, Hans Stuck en de Italiaan Luigi Fagioli waren de belangrijkste coureurs . Later kwamen daar nieuwe sterren bij: de Engelsman Dick Seaman en de Duitser Bernd Rosemeyer.

Renaissance

Gereden werd op openbare wegen in steden, speciaal aangelegde circuits en bergpassen. In *Grand Prix 1: Renaissance* laat Marvano de opkomst van de nieuwe Duitse autoracers zien. De ontmoeting van toen nog korporaal Hitler met Hans Stuck in 1925. De plannen voor de ontwikkeling van een auto voor het volk, de Volkswagen. Maar ook de achtergrond van toenemend antisemitisme en nazivlagvertoon waarin de autoraces plaatsvonden. Op de schutbladen staan schetsen van de circuits waarop geracet werd: de Avusring (Berlijn), Monthléry (Parijs), Pescara (Adriatische kust), Mellaha (Tripoli) en de Nürburgring (Eifelgebergte).

Rosemeyer!

Grand Prix 2: Rosemeyer! gaat over de fenomenale Bernd Rosemeyer. Een ambitieuze motorcoureur van NSU maakt indruk bij een testrit. In zijn tweede Grand Prix wint hij bijna. Hij finisht net achter de na een zware crash in Monaco onverwacht teruggekeerde Rudi Caracciola. Rosemeyer is volgens kenners misschien wel de beste coureur aller tijden. Hij had 13 als geluksgetal. Door te trouwen met solovlieger en Duitse luchtvaartpionier Elly Beinhorn, werd hij nog populairder bij Führer en volk. Marvano toont de wereld van de renners. De renstalorders waarnaar de coureurs zich moesten schikken om hun (politieke) bazen te plezieren. Daartegenover de eigengereidheid van deze jonge honden. Zoals toen ze voor de start van de Duitse Grand Prix demonstratief hun vrouwen en vriendinnen kusten om te laten zien dat de coureurs lak hadden aan het protocol dat dames uit beeld wilde houden. Rosemeyer boekte overwinningen in Europese wedstrijden op circuits en bergpassen en won in Amerika, op Long Island, de Vanderbilt Cup, de prestigestrijd tussen Europese en Amerikaanse autocoureurs. 'De Amerikaanse auto's, dikwijls wat aftandse huisvlijt, zijn geen partij voor de Zilveren Pijlen.' Rosemeyer won in

RECHTS - Overtuigend maar fictief: de Grand Prix van Angoulème.

GEHEEL RECHTS - Marvano bij één van zijn geliefde Auto Unions.

ONDER - Politieke aspecten zoals de as Rome-Berlijn worden met gedoseerde ironie in het verhaal verwerkt. Marvano grijpt daarbij de kans aan om de acteur Fernandel als cameo op te nemen.

2 juli. In Angoulême, een vredig stadje in de Charente, wordt voor de eerste keer Le Circuit des Remparts georganiseerd, een stratenrace rond de oude stadswallen. Raymond Sommer wint aan het stuur van een Alfa Romeo.

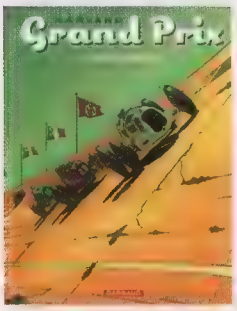

Grand Prix 1: Renaissance
Grand Prix 2: Rosemeyer!
Grand Prix 3: Adieu

Marvano
Dargaud 2010/2012
ISBN 978-90-8558-170-3 (deel 1)
ISBN 978-90-8558-201-4 (deel 2)
ISBN 978-90-8558-239-7 (deel 3)
Prijs €13,50 (deel 1)
€13,95 (deel 2 en 3)
52/64/56 pagina's
Kleur (hk)

1936 bijna al zijn races. Maar niet die van Angoulême, al doet Marvano alsof ook dit Franse stripfestivalstadje een autorace had.

De nazivlaggen bepalen het beeld van de autoraces in Duitsland in de jaren 1930. Dat betekent niet dat de Duitse coureurs, ook al rijden ze voor een staatsorganisatie en zijn ze verplicht lid van de SS, grote aanhangers van Hitler waren. Sommigen, waaronder Rosemeyer, staken openlijk de draak met de Führer. Anderen waren blij met zijn steun, maar maakten zich vooral druk over pk's. Natuurlijk waren er ook coureursvrouwen en liefjes, ook hun leven wordt door Marvano geschetst. Eén van de belangrijkste bronnen over de racerij in Duitsland in de jaren 1930 is *Racing the Silver Arrows* van de Brit Chris Nixon. In dat boek uit 1986 staan interviews, raceverslagen en uitslagen, portretten van de coureurs en veel foto's uit de archieven van Mercedes-Benz. Marvano maakt gebruik van die historische foto's. Zo combineert hij de beelden van enkele foto's in een tekening van de race om de Coppa Acerbo in Italie. Aan de foto met een raceauto voegt Marvano extra racewagens, publiek en een banier met dictator Benito Mussolini, il Duce, van een andere foto toe.

Dat Mark van Oppen een meester is in het combineren van historische gebeurtenissen en spannende fictie bewees hij al met zijn trilogie *Berlijn*. Maatschappijkritiek is ook een belangrijk element in zijn sciencefictionboeken. In de drie delen van *Berlijn* draait het om jonge slachtoffers en daders. Ook in *Grand Prix* gaat het verhaal over Duitse jongeren, Maar nu zijn de protagonisten meer individu dan deel van een groep.

Adieu

De tekeningen in *Grand Prix* scheppen een sfeer die past bij ons beeld van die dagen. Door de schaduwdelen van gezichten iets donkerder te kleuren, krijgen vlakke koppen meer karakter. De auto's zijn gedetailleerd en meer naar de werkelijkheid getekend. In *Grand Prix 3: Adieu* komt Rosemeyer tijdens een poging een snelheidsrecord te vestigen op de Autobahn om het leven. Een half jaar eerder had hij al 440 kilometer per uur gereden. 'Een kilometer in 8,8 seconden', jubelde de Duitse propaganda. Een sterke zijwind blaast zijn gestroomlijnde racewagen in januari 1938 van de weg. Het is de laatste keer dat een snelheidsrecordpoging wordt gedaan op een openbare weg. Op de Grand Prix kwamen massa's mensen af. De Nürburgring trok soms 300.000 betalende bezoekers. De autosport was een echte volksport.

* Loop voor mijn part naar de pomp, met de as Rome-Berlijn!

Triomferende coureurs van Mercedes of Auto Union reden met hun wagens door de met swastikavlaggen versierde straten van Stuttgart en Zwickau. En lieten de motoren brullen en de banden gieren op pleinen.

Dick Seaman, een Britse coureur, reed halverwege de jaren 1930 voor de Mercedesstal. Marvano voert een Brit op met de naam Toliver. Hij krijgt een fictief verleden en rol als spion voor premier Churchill. Hij rijdt nog voor de Duitsers als Nevil Chamberlain bij Hitler op audiëntie gaat.

Trilogie

Het eerste album opent met een voorwoord van de Belgische autolegende Jackie Ickx. Hij noemt de prestaties van zijn voorgangers 'pure klasse'. Veel van de coureurs uit de jaren 1930 kwamen om het leven tijdens races. Het waren vaardige chauffeurs zonder angst. Het soort mannen als Chuck Yaeger, de straaljagerpiloot die als eerste de geluidsbarrière doorbrak. Tekenaar Ever Meulen maakte een nawoord voor deel 2, waarin hij de grafische kwaliteit en ruimtelijke composities van Marvano prijst.

In de albums staan ook voetnoten, die verwijzen naar Youtube-filmpjes. Wie op zoek gaat hoort dan geluidsopnames van gitarist Django Reinhardt, een populair dansmuziekje, een historische opname met Chamberlain na het bezoek aan Hitler of de radiouitzending *War of the Worlds* van Orson Welles. Bijzonder is ook de opname met Arriva Tazio, een ode door het Italiaanse trio Lescano aan de Italiaanse kampioen Tazio Nuvolari. Tazio, bijnaam *Il figlio del diavolo*, nam na de dood van Rosemeyer diens plaats in bij Auto Union. Helaas ontbreken filmpjes met links naar races of motorgeluid van de Zilveren Pijlen.

De trilogie eindigt als de Tweede Wereldoorlog begint. Twee dagen na de Duitse inval in Polen wordt de laatste vooroorlogse Grand Prix gereden, die van Belgrado. In de oorlog wordt er niet geracet. In de jaren 1950 keren de Zilveren Pijlen terug op de circuits. Juan Manuel Fangio en Stirling Moss zijn de nieuwe toprijders van Mercedes. Een ernstig ongeluk op het circuit van Le Mans, waarbij 86 toeschouwers in 1955 om het leven komen, betekent het definitieve eind voor de Zilveren Pijlen. Marvano vertelt dat in de autofabrieken in Zwickau na de oorlog de Trabant werd gebouwd. Stalin, de nieuwe eigenaar van de Auto-Unionfabrieken, had niets met autosport.

erik.van.der.hoeven@stripschrift.nl

Lieve lezers...

...de Nederlandse strip is dood. Of dood, in elk geval zieltogend, maar dat is een veel minder pakkende eerste zin.

Er verschijnt al jaren nauwelijks meer iets interessants qua Nederlandse strip. Fred de Heij, en dat is het eigenlijk wel. Ambitieuze auteurs met talent, zoals Chris Evenhuis en Romano Molenaar, vluchten naar het buitenland. Hier in Nederland zitten we opgescheept met de mopjesmakers en wordt er door veertigers en vijftigers net gedaan alsof het nog 1983 is. Met Eppo, met Mad. Nieuwe ideeën lijkt niemand meer te hebben.

En dat terwijl we de afgelopen jaren gezegend zijn met een echte stripintendant. Een stripbobo met een zak overheidsgeld waarmee mooie dingen mochten worden gedaan. Waarmee de Nederlandse strip kon worden gepromoot bij een groot publiek, waarmee vernieuwende initiatieven konden worden aangemoedigd.

Maar de vernieuwende initiatieven bleven uit. Het grote publiek bleek niet geïnteresseerd in de vele staalkaarten van wat de Nederlandse stripwereld zoal vermag en die verschenen op kosten van de belastingbetaler. Een krantje met mopjes zus, een blaadje met mopjes zo, een boekje met mopjes hier, een verzameling éénpaginaverstrippingen van klassiekers uit de Nederlandse literatuur, een verzameling éénpaginaverstrippingen van Nederlandse films en op een gegeven moment zelfs een boekje met essays in stripvorm dat, zo vermeldde het voorwoord, 'Ondanks zijn grote waarde en betekenis' niet voor het grote publiek is bestemd.

Er is een bus vol striptekenaars naar Spanje gegaan, om de Spanjaarden eens een poepje te laten ruiken. Vervolgens ging er een vliegtuig vol striptekenaars naar China waar ze, in een waas van megalomane zelfoverschatting, de Chinezen middels workshops hebben geleerd hoe ze moeten striptekenen.

En ze kwamen massaal op die workshops af joh, die Chinezen! Ja, die willen natuurlijk allemaal zo goed leren tekenen als Maaike Hartjes. En Nederlandse uitgeverijen hebben lucratieve contracten gesloten in China. Dat is leuk verdienen, zo'n enorm lezerspubliek erbij, dat zich gretig op de vertaling van Dirkjan zal storten.

Ha! Er is één uitgeverij in geslaagd een boek in China te slijten, en dat is Xtra. Voor zover ik weet, zonder de bemoeienis van die stripintendant.

De laatste Stripdagen Haarlem was een aanfluiting. Wat een armoede, die uitvergrotingen van strippagina's op kartonnen displays. Samen met een Arabier heb ik gezocht naar de Arabische stripauteurs die centraal stonden op het festival. De hele dag hebben we gezocht, we hebben er niet één gevonden.

De editie daarvóór was al erg. Toen werd er een onbekend maar ongetwijfeld hoog bedrag – ik belde de stripintendant om ernaar te vragen, maar die gaf me een grote bek en hing op – besteed aan een lezing door zelfverklaard striphater Arnon Grunberg. Toen ik een paar maanden later eens wilde weten hoeveel geld nou precies waaraan werd besteed, kreeg ik weer een grote bek, en viel de halve stripwereld op Facebook over me heen.

Dat zou allemaal niet zo erg zijn als het resultaat een goed gevulde tafel vol vernieuwend, spannend, sprankelend werk van Nederlandse stripauteurs in elke boekwinkel zou zijn. Maar nee.

Weet je wie wel een nieuw publiek heeft weten warm te maken voor strips? Ik, zei de gek. Op het laatste Winternachtenfestival, het belangrijkste literaire festival van het land, heb ik, samen met één van de programmamaaksters, twee striptekenaars op het programma weten te krijgen. Zonder gedoe van een stripintendant of wat dan ook. Voor een volle zaal heb ik een dubbelinterview gehad met de Vlaamse Ilah en de Britse Peter Milligan.

De belangstelling voor dit evenement was in de stripwereld nihil. Geen stripjournalist die er een letter aan heeft gewijd, geen stripforum dat erover heeft bericht. Maar het was een groot succes en komend jaar mag ik wéér twee striptekenaars interviewen. En dát lieve mensen, is hoe je strips promoot.

peter.breedveld@stripschrift.nl

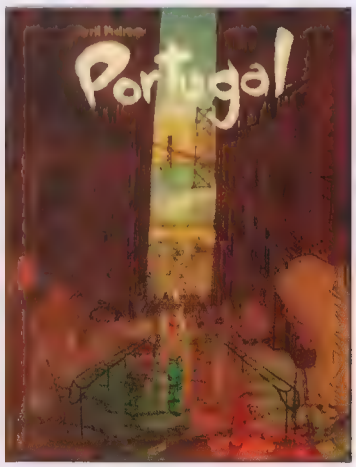

Portugal

Pedrosa
Silvester 2012
ISBN 978-90-5885-779-8
Prijs € 39,95
264 pagina's
Kleur (hk)

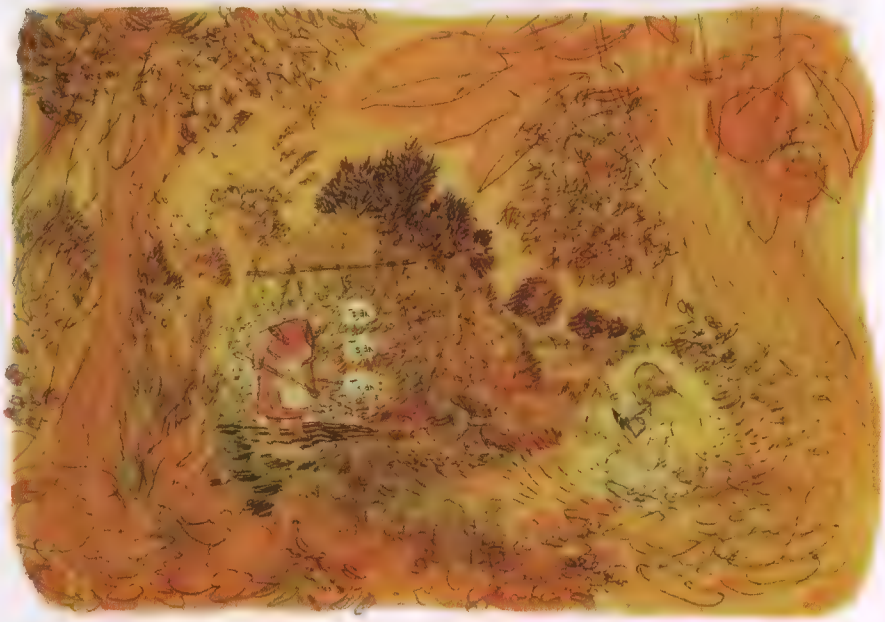

PORTUGAL: EEN INNERLIJKE ZOEKTOCHT

Op het omslag kijkt iemand in een nauw straatje van Lissabon bewonderend naar boven. Richt hij de blik op de mooie oude balkonnetjes of op de titel van het boek: *Portugal*?

De Fransman Simon Muchat, hoofdpersoon van *Portugal* is twintiger, striptekenaar, en weet niet wat hij met zijn leven aan moet. Met zijn familie heeft hij niet veel contact, zijn vriendin is niet de ware. Hij is liever zonder dan met haar. Hij voelt zich overal en nergens thuis.

Dat verandert als hij naar een stripbeurs in Lissabon gaat. De taal klinkt hem als muziek in de oren, en roept herinneringen in hem op. Immers, Simon heeft Portugees bloed door d'aderen stromen. Zijn grootouders zijn uit Portugal naar Frankrijk geëmigreerd. Zijn korte bezoek aan Portugal zet iets bij Simon in beweging, waardoor hij zich meer opent voor zijn familie. Eerst besluit hij het huwelijksfeest van zijn nicht te bezoeken, en later gaat hij een neef in Portugal opzoeken om zijn familiegeschiedenis boven water te krijgen.

Auteur **Cyril Pedrosa** tekent de wederwaardigheden van Simon in suggestieve stijl. Hij gebruikt veelal fraaie aardse tinten, om nog eens te benadrukken hoezeer we met de aarde verbonden zijn (Pedrosa was milieuactivist). Treffend weet hij de sfeer te schetsen die stad en land, Lissabon en Portugal, ademen. Even treffend tekent hij diverse 'stills' van een persoon achter elkaar. We zien daardoor diens gezichtsuitdrukking langzaam veranderen, waardoor goed duidelijk wordt wat er in hem omgaat.

Op zoek naar zijn familieleden, en via hen op zoek naar zijn achtergrond, probeert Simon erachter te komen wie hij is en waar hij thuishoort. Een groots thema, waarbij vragen worden gesteld en niet altijd antwoorden kunnen worden gegeven. Als Simon er aan het eind van het boek uiteindelijk achter komt waar hij vandaan komt, blijkt dat anders te zijn dan hij dacht.

Nu rest hem nog slechts om te weten waar hij naar toe wil...

Hoewel geen puur autobiografisch boek, heeft ook Pedrosa Portugees bloed. 'Ik heb dus ook nog wat van dat land en die cultuur in me. Die wortels hebben mijn leven op een bepaalde manier beïnvloed. Dat is iets wat me al lange tijd bezighoudt', vertelde de auteur in 2010. Kort nadat dit boek in Nederlandse vertaling verscheen, overleed dichter Gerrit Komrij. Een man die met één been in Nederland en met het andere in Portugal stond, hetgeen hij mooi verwoordde in zijn gedicht *Contragewicht*.

Portugal is Pedrosa's getekende contragewicht. Voldoende gewicht om bekroond te worden met de Albumprijs van Fnac-Angoulême 2012, de Prix de la BD du Point 2011, en de Prix des libraires BD 2012. En om gelezen te worden door jongeren (en ouderen) die op zoek zijn naar hun identiteit, of gewoon een warm gevoel krijgen bij Portugal en zijn inwoners. RA

De Ruyter 1: De Engelsen komen!

Hogenbirk & Roozen
Strip2000 2012
ISBN 978-90-70060-24-4
Prijs € 8,95
48 pagina's
Kleur (sk)

Stoer vaderlandsmaatje

Na een strip in klein formaat in 2010 bij Hogenbirks eigen uitgeverij Cartoony, gaat het duo **Herman Roozen** en **Pieter Hogenbirk** nu op voor het echte werk met een serieuze uitgave bij de jonge uitgeverij Strip2000. Hoofdpersoon, zeeheld admirael (altijd met ae) De Ruyter, is een dankbaar personage dat in feite een vrij stereotiep en voorspelbaar leven leidt. Vrijwel in elke

Toen David zijn stem verloor

Vanistendael
Oog & Blik/
Bezige Bij 2012
ISBN 978-90-
5492-336-7
Prijs €24,90
Kleur (sk)
280 pagina's

Terechte tweede druk

Vijf jaar na *De maagd en de neger* bewijst **Judith Vanistendael** dat het tweede album na het bewierookte eerste voor haar geen zwart obstakel was. Het onderwerp ligt (iets) verder van haar autobiografie, want de vragen over haar debuut benauwden haar wel eens. De vriend van haar moeder (aan wie het boek is opgedragen) overleed aan kanker. Maar, zegt Vanistendael, wie is nu niet direct of indirect geconfronteerd met kanker? Eén van de personages is naar Santiago de Compostella gewandeld, net als Judith. Er is sprake van een 'gebroken' gezin. Maar daar houdt de overeenkomst op.

Een strip over kanker en dood, hoe zorgt Vanistendael ervoor dat het niet larmoyant wordt, de grootste te vermijden klip? Door de strottenhoofdkanker niet mooier te maken dan die is, het Belgische forum Cobra schrijft terecht 'het grijpt de lezer bij zijn strot'. Maar vooral door 'de geschiedenis van een ziekte' te laten beleven door de nabijen, de tweede echtgenote, twee dochters uit twee relaties en een net geboren kleinkind. Het verhaal beleven we vanuit deze verschillende perspectieven, er is dus niet één verhaal, er is ruimte voor verbeelding. De jongste dochter, Tamar, op een laatste zeiltocht met haar vader, ontmoet een zeemeermin, en met een buurjongen werkt ze aan een plan om haar vader te vereeuwigen door mummificatie. Terloops zien we ze later onder de tafel oefenen op hun knuffels. De jongere echtgenote, Paula, druk bezig aan een carrière in de kunst, is vooral kwaad, en ook wel jaloers op de dochters, die ogenschijnlijk natuurlijker omgaan met de zieke. Dat zijn eerlijke emoties.

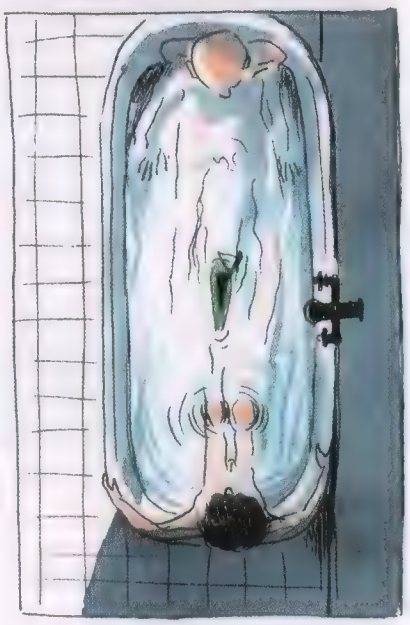

Tegelijk met de Nederlandse editie verscheen ook de Franse vertaling. In april verscheen de Engelse vertaling, die een goede recensie kreeg in de doorgaans niet scheutige *The Guardian* (19 april). Rachel Cooke schreef daar, dat ze het boek bij de eerste de beste groepshug aan het Leger des Heils zou geven. Maar dat was niet nodig: Vanistendael omzeilt klefheid en oppervlakkigheid door nuance en klaarheid. In Cooke's woorden 'Vanistendaels vuisten zijn zachtjes gebald'.

Dat levert onvergetelijke beelden op: Paula maakt van aan elkaar geplakte scans een kunstwerk van Davids geraamte. Paula, alleen op en bootje op een bevroren Fins meer, een beeld dat doet denken aan *Father and Daughter* van Michael Dudok de Wit.

Vanistendaels tekenwerk is iets minder karikaturaal dan vijf jaar geleden, en nu in aquarel (net als bij die andere Vlaamse crack van dit moment, Brecht Evens). Zij zet die bedrieglijk eenvoudig lijkende techniek adequaat in, flets kleuren in het ziekenhuis, en feller daarbuiten. Ondanks de eerlijkheid eindigt het album niet in mineur, kijk maar naar David, en naar zijn kleinkind.

Ik zeg: kopen, lezen en dan vaak uitlenen. Wel onthouden aan wie! WM

strip is hij druk doende de Engelsen te bestrijden, nieuwe voorraden in te slaan en zijn bemanning aan te sturen. De grappen zijn verschillend van lengte en variëren tussen één strook en meerdere pagina's. Ze zijn wat voorspelbaar, al zitten er ook positieve uitschieters bij. De vraag is welke doelgroep de strip beoogt. Een jeugdig publiek, de eenvoudige humor in ogenschouw nemend, al is dan de vraag of diezelfde jeugd al die Engelstalige teksten kan begrijpen.

De tekenstijl van Hogenbirk is fris en aansprekend, de dikke inktlijnen en heldere kleurstelling zorgen voor een weliswaar simpele maar toch karikaturale aantrekkelijk stijl. Scenarist Roozen voert een slimme zeebaas op die met regelmaat zijn bemanning uit de penarie moet redden of terzijde moet staan.

De Engelsen worden opgevoerd als simpele zielen die à la de Romeinen in *Asterix en Obelix*, het de Hollanders bij voortduring lastig maken. De lezer snapt al snel dat dat voor altijd tot mislukken gedoemd is. Hogenbirk en Roozen, die elkaar eerder vonden bij de strip *Rembrandt*, zorgen al met al voor een simpel half uurtje leesvermaak. En daar is niets mis mee. TdK

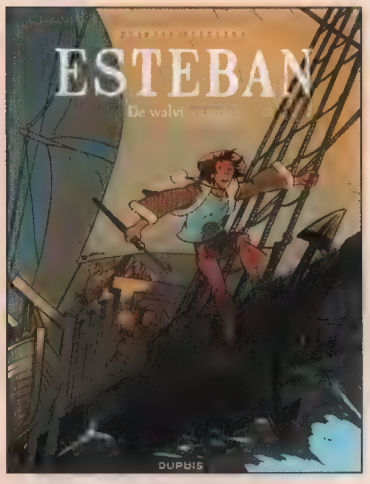

Esteban 1: De walvisvaarder

Bonhomme
Dupuis 2012
ISBN 978-90-314-3180-9
Prijs €6,95
48 pagina's
Kleur (sk)

Sfeervolle strip over de walvisvaart

Dit is het verhaal van een scheepsjongen die het in één reis van scheepsjongen tot succesvol harpoenier schopt. In de openingsscène ontkomt Esteban, een jonge indiaan uit Vuurland, ternauwernood aan een moordpartij die vrijwel de hele Tehuelches-stam en ook zijn moeder Suzanna het leven kost. Dit weinig zachtaardige begin wordt los gepresenteerd in de vorm van een flashback en krijgt geen direct vervolg, maar even later zien we Esteban arriveren in een havenplaats die in het teken staat van de visvangst.

Hij is vastbesloten om aan te monsteren op een walvisvaarder en wel in de hoedanigheid van harpoenier. Een haast schier onmogelijke opgave want hij wordt, gezien zijn tengere postuur, door de kapitein niet au sérieux genomen. Als blijkt dat deze de moeder van Esteban heeft gekend verandert zijn houding en neemt hij de jongen toch aan als boordenwasser en dekzwabber. De scheepsjongen maakt hardhandig kennis met het leven op de walvisvaarder maar hij is vastbesloten om zijn vaardigheid met de harpoen te tonen wanneer een groep walvissen in zicht is.

Esteban is een goed gedocumenteerd stripalbum; gedetailleerde schetsen van schepen, werkzaamheden en landschappen bepalen de sfeer. Als er weer eens een bultrug uit het water springt ruik je het.

Matthieu Bonhomme (onder meer bekend van *Heer der dolende zielen*) heeft zich goed ingelezen in de geschiedenis van de Zuidamerikaanse walvisvaart in de vorige eeuw. Hij tekent zowel voor het scenario als voor de authentieke schetsen. De inkleuring is van de hand van **Delphine Chedru**. Deel twee – *Opgejaagd!* – verschijnt al in oktober. BP

Pablo 1: Max Jacob

Birmant & Oubrerie
Blloan 2012
ISBN 978-90-6334-962-2
Prijs €16,95
88 pagina's
Kleur (hk)

Picasso's leven door het oog van Fernande

Het eerste deel van deze nieuwe kunstenaarsbiografie in stripvorm richt zich op de jonge jaren van Pablo Picasso. Daarbij kiezen de makers, **Julie Birmant** en **Clément Oubrerie**, ervoor om het verhaal van de kunstschilder te vertellen vanuit het oogpunt van de grote muze van Picasso: La belle Fernande.

De tekenstijl en de inkleuring trekken de lezer, vanwege de indirecte verwijzing naar het werk van Toulouse Lautrec, gelijk in het Parijs aan het begin van de 20e eeuw. Een levendige plek, die op een bijzondere manier wordt beleefd door de jonge Picasso en zijn vrienden. Tegelijkertijd volgen we het verhaal van Fernande, die met veel moeite haar kleinburgerlijke bestaan weet te ontsnappen door te poseren voor beeldhouwers en schilders.

Picasso wordt neergezet als een man die de verleidingen van Parijs en een gemakkelijke carrière als kunstenaar van modieuze schilderijen weet te weerstaan. Pablo is op zoek naar meer, naar een nieuwe uitdrukkingsvorm voor de emoties die in hem opwellen. Een kennismaking met de dichter Max Jacob brengt hem op het juiste spoor, maar de kunsthandelaren van Parijs zien nog niet veel in Picasso's nieuwe werk. Op dat moment ontmoet Pablo Fernande.

Het is wat teleurstellend dat dit moment samenvalt met het einde van het eerste deel van *Pablo*. Het smaakt in ieder geval naar meer, vooral omdat de prachtige tekeningen en inkleuring dit werk naar een hoger plan tillen. RSp

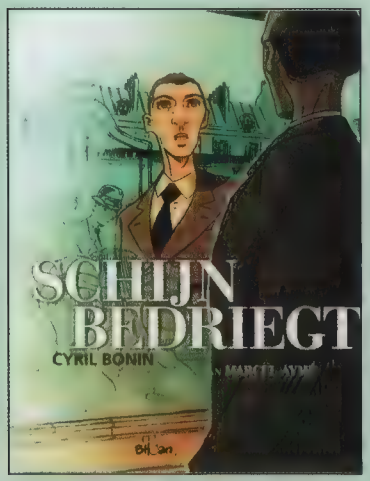

Schijn bedriegt

Bonin & Aymé
Blloan 2012
ISBN 978-90-6334-949-3
Prijs €15,95
80 pagina's
Kleur (hk)

Intrigerende dilemma's

Wat zou jij doen als je plotseling tot de ontdekking komt dat je gezicht zodanig is veranderd dat niemand je meer herkent en je voor de keuze komt te staan een nieuw leven te gaan leiden? Hoofdpersonage Raoul Cérusier, die van het ene op het andere moment van een middelbare heer verandert in een aantrekkelijke jonge kerel, heeft niet veel bedenktijd nodig. Hij stuurt zijn oude ik voor een zakenreis naar het buitenland en vestigt de nieuwe ik in een appartement nabij zijn eigen huis. Binnen de kortste keren raakt hij verzeild in lastige situaties als hij zowel de mysterieuze Sarrazine als zijn eigen vrouw van het lijf moet houden.

De Franse schrijver **Marcel Aymé** (1902-1967) bedacht dit verhaal al voor de Tweede Wereldoorlog en het verscheen als *La belle image* voor het eerst in romanvorm in 1941. De stripbewerking past in de albumreeks die Ballon Media onder het imprint Blloan uitgeeft: onder het stof belandde verhalen worden in stripvorm nieuw leven ingeblazen. Tekenaar **Cyril Bonin**, die eerder in dezelfde reeks al *De donkere kamer* maakte, kan zich net als in zijn eigen reeks *Fog* uitleven in zijn typische stijl. Het continue ingetogen kleurgebruik, het sfeervolle gebruik van schaduwpartijen en de dames met uiterst dunne halspartijen zijn zijn handelsmerk. Aymé bouwt de spanning in het verhaal langzaam op, waarbij hoofdpersoon Cérusier zich stap voor stap verder in de nesten werkt. Alles staat of valt met de vraag: wat zou jij doen? Maar traag of niet; het is geen strip die je tussentijds snel terzijde legt. En dat tekent de kracht van zowel scenario als tekeningen. TdK

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

De best gesorteerde stripwinkel in de Zaanstreek!

Stripboekhandel
De 9e kunst

Voor nieuwe en bijzondere albums

Altijd leuke aanbiedingen!

Veeringstraat 54
1502 NM Zaandam
tel. 06-28919687

Zie de website voor de huidige acties!

www.stripboekhandelde9ekunst.nl

[DE BOVENTOON]

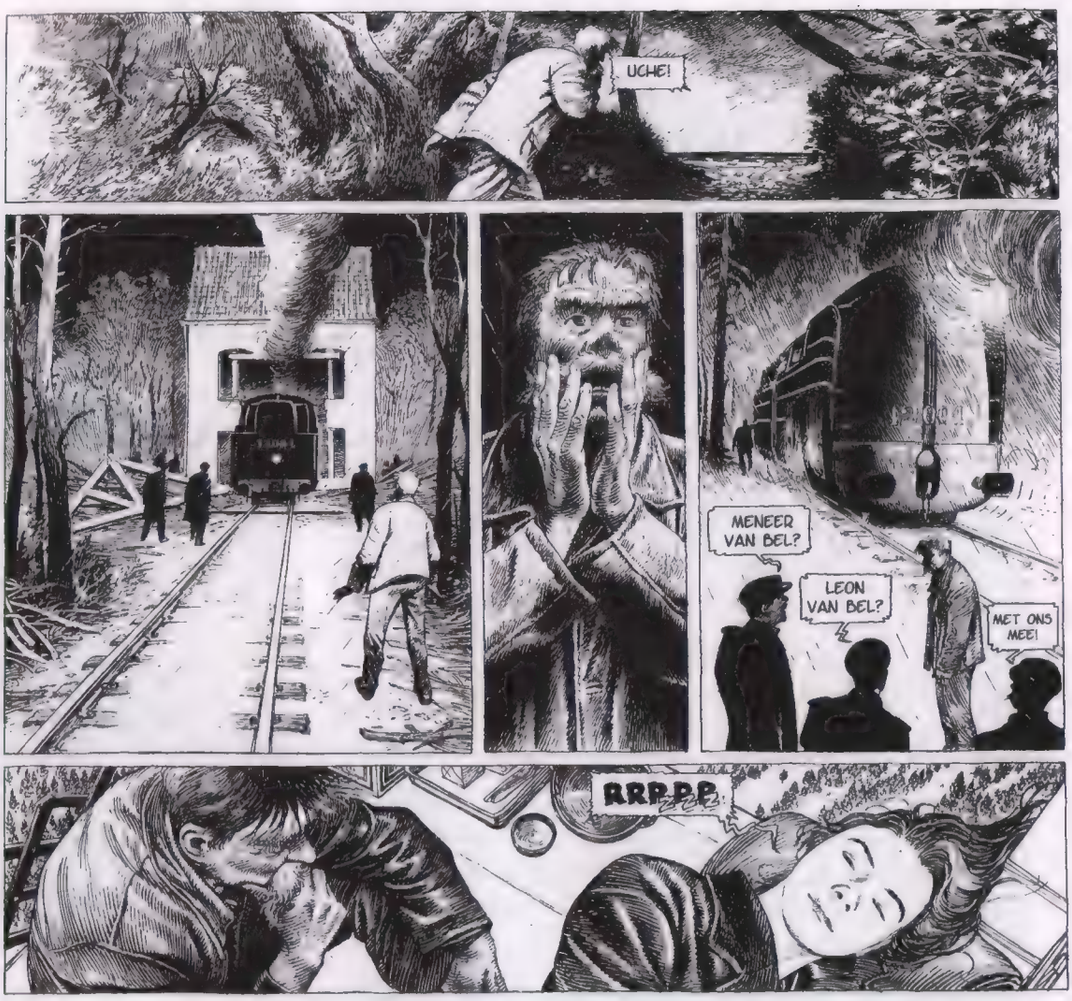

[illegible]

In april verscheen bij Casterman *Schoonheid*, het eerste solo-stripalbum van **François Schuiten**. Schuiten is bekend van de serie *De duistere steden*, in samenwerking met scenarist Benoît Peeters. Daarnaast heeft hij nog meer stripwerk op zijn naam staan en ontwierp hij visuele en architectonische concepten uit voor films als *Mr. Nobody* (Jaco Van Dormael) en *The Golden Compass* (Chris Weitz).

Schoonheid

Schuiten
Casterman 2012
ISBN 978-90-303-6568-6
Prijs € 18
88 pagina's
Zwart/wit (hk)

Voor zijn solodebuut liet Schuiten zich inspireren door de wereld van de stoomtrein. *Schoonheid* vertelt het fictieve verhaal van Leon van Bel, de machinist-onderhoudsmonteur van de '12.004', een even mooie als razendsnelle stoomlocomotief die, - authentiek -, tot begin jaren 1960 over het Belgische spoornet reed. Van Bel, die tegen zijn pensioen aanloopt en met een stevige bronchitis kampt, weet echter dat aan het railvervoer een einde komt door de almaar stijgende waterspiegel, waardoor steeds meer wegen en spoorlijnen blank komen te staan. De autoriteiten hebben daarom gekozen voor personen- en goederenvervoer door de lucht en wel per kabelbaan. Van Bel ziet de spoorlijnen verdwijnen en zijn collega's in dienst treden van dit transportmiddel. Maar hij laat zijn machine niet naar de schroothoop vertrekken. Leon gaat tot het uiterste om zijn 'Schoonheid' van de vernietiging te redden, en belandt aldus in een onzeker avontuur.

François Schuiten heeft met dit solo-album een prestatie van formaat geleverd. Zijn herkenbare zwart/wit-tekenstijl, met veel aandacht voor detail, is van een hoog niveau. En ook het bizarre scenario is aangenaam om te lezen. Door een samenwerking tussen Casterman en Dassault Systèmes zijn er in de schutbladen van *Schoonheid* computercodes ('augmented reality') verwerkt. Daarmee kunnen extra filmpjes, foto's en illustraties zichtbaar worden gemaakt. BP

[E N V E R D E R]

Alleen 7: Diep in de put (Vehlmann/Gazzotti, Dupuis). Deze leuke kinderstrip houdt het langer uit dan sommigen voor mogelijk hielden. De auteurs slagen er ook in dit deel weer in nieuwe elementen toe te voegen aan de wereld van de jonge protagonisten. Aanradertje! AvO

Amulet 2: De vloek (Kibuishi, Silvester). Broer en zus op weg naar een medicijn om de vergiftiging van hun moeder ongedaan te maken. In hun wandelend huis, dat tevens wordt bewoond door een aantal aaibare robots, bereiken zij een magische stad, waar hen door het bestuur wordt verzocht mee te werken aan het verslaan van een boosaardige elf. Mooie vorm (niveau grafische roman), mooie inhoud (volgens comic-maatstaven). RB

Ayako 3: Een wereld om van te houden (Tezuka, L). Laatste deel van het drieluik over het verdriet van Japan na de oneervol verloren Tweede Wereldoorlog. De familie Tenge symboliseert de breuk met de traditie. Na 23 jaar komt incestdochter Ayako opmerkelijk fris uit haar onvrijwillig isolement. Zij zet de verhoudingen op scherp, en zal als enige overleven. Hoogstaande manga met internationale strekking (Amerikaanse spionnen, Vietnam). Het jaartal 1979 valt, onjuist, want de strip dateert al van 1972. Met kenmerkende vertekeningen, politieman Geta heeft een Dick Tracy-kaaklijn van hier tot Tokio! WM

De beproeving 4: Zware gevallen (Aguirre-Sacasa/Perkins/Martin, L). Vervolg van de grafische bewerking van Stephen Kings *The Stand*. Een door het Amerikaanse leger ontwikkeld, uiterst naargeestig virus komt vrij en doodt 99 procent van de bevolking. Deze episode bestrijkt de periode waarin zowel de goede als de slechte overlevers zich gaan organiseren. Een spannende *pageturner*. Het tekenwerk is van Mike Perkins en het script van de hand van Roberto Aguirre-Sacassa. *De beproeving* bewijst eens te meer dat het werk van King zich uitstekend leent voor verstripping. BP

De jonge jaren van Blueberry 20: Gettysburg (Corteggiani/Blanc-Dumont, Dargaud). In opzet meer een geschiedenisboek dan een spannende episode van onze held. Wel fijn dat achterin het korte verhaal *Yankee Blueberry* is toegevoegd dat de auteurs maakten naar aanleiding van het overlijden van Jean Giraud. AvO

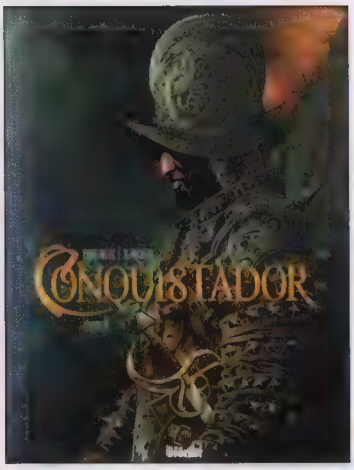

Conquistador 1

Dufaux & Xavier
Glénat 2012
ISBN 978-90-6969-947-9
Prijs € 8,50
64 pagina's
Kleur (sk)

Spannende, mysterieuze geschiedenis

Na hun samenwerking bij *De Kruistochten* en *Nomaden* nemen **Jean Dufaux** en **Philippe Xavier** nu in de tweedelige reeks *Conquistador* de Spaanse veroveraars tot onderwerp.

Tenochtitlan 1520, de Spanjaarden hebben vaste voet aan de grond in de stad van Montezuma (hier Moctezuma geheten). Voor de Azteken gelden zij als Teules (= onoverwinnelijken) en hun aanvoerder Hernan Cortez zou een in een andere gedaante teruggekeerde Aztekengod zijn. Maar donkere wolken pakken zich samen boven de Spaanse invallers. Onder invloed van zijn hogepriester begint keizer Moctezuma te twijfelen aan de bijzondere krachten van zijn ongenode gasten. Daarnaast heeft het hof in Madrid een leger gestuurd, een strafexpeditie onder bevel van Panfilo de Narvaez, omdat men in Europa van mening is dat de Spaanse aanvoerder zich persoonlijk aan het verrijken is ten nadele van de kroon.

Cortez moet met dit expeditieleger de strijd aanbinden, maar dan wel uit het zicht van de Azteken, omdat anders de onoverwinnelijke status gevaar loopt. Maar alvorens hij zijn landgenoten tegemoet treedt, en daarover gaat deel 1, stelt hij een team samen dat zich een deel van de enorme goudschat van de Azteken eigen moet maken. De roekeloze edelman Hernando del Royo en de meedogenloze Catalina Guerero trachten, vergezeld van een krachtpatser, een priester en een tolk, deze opdracht uit te voeren. Helaas zijn ze iets te hebberig en worden er krachten losgemaakt waartegen geen kruid gewassen is.

Conquistador, opgedragen aan Jean Giraud, is een spannende, mysterieuze geschiedenis, verteld door de, ogenschijnlijk, enige overlevende van de schatrovers. De ontknoping in deel twee volgt nog dit jaar. BP

Dirks Big Bunny boek (Verschure, Silvester) *Nijntje on acid:* Dirk Verschure maakt absurde konijnencartoons. De in Berlijn wonende Belg Verschure tekende naar verluidt zijn eerste op 23 maart 2011, en kon niet meer stoppen. Dus nu is er een eerste bundel: zegt een Verschure-konijn tegen een konijn in een hok 'gedomesticeerde sukkel'. En zo blijft het; zijn menselijke konijnen kijken fris tegen het leven aan: 'Ober, er zit een andere dimensie in mijn soep', een schommel met straalmotoraandrijving ('Goed vasthouden, schatje') en de grappen zijn minstens zo vaak visueel als tekstueel. Net als bij Dick Bruna tonen de konijnen opmerkelijk veel emoties met weinig inkt. Gedoseerd tot je nemen! WM

I.R.S. 14: De overlevenden van Nanking (Desberg/Vrancken, Lombard). Einde van een tweeluik met een redelijk uitgekauwd gegeven: er is weer eens een schat zoek. Hoe langer ik deze serie volg, hoe meer ik erop afknap. En het tekenwerk wordt er ook niet beter op, dus hoog tijd voor een frisse wind. De na veertien delen nog steeds kleurloze Larry B. Max mag in het volgende deel de pijp uit. AvO

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Strijensedijk 3
3295 KL 's-Gravendeel
Tel.: 06-16110888
info@profbarabas.nl
Stripwinkel Prof Barabas
uw winkel voor antiquarische strips!
In- en verkoop van strips
25.000 titels op voorraad
Walt Disney en Vandersteen
Originele tekeningen
Stripgadgets en striphoesjes
In onze galerij zijn originele tekeningen te koop van diverse auteurs!
Kom eens kijken in onze nieuwe winkel in 's-Gravendeel
Internetwinkel www.profbarabas.nl

[DE BOVENTOON]

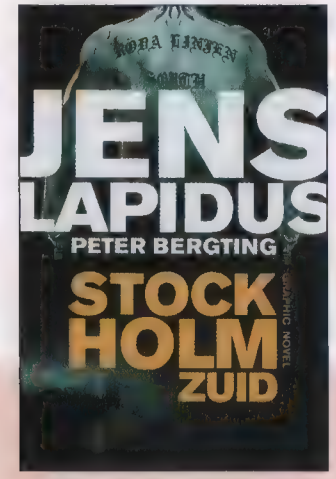

Stockholm Zuid

Lapidus & Bergting
A.W. Bruna 2012
ISBN 978-94-005-0103-4
Prijs €18,95
168 pagina's
Kleur (sk)

Broeierige Zweedse misdaadcomic met anticlimax

Uitgeverij A.W. Bruna heeft zijn eerste grafische roman uitgebracht: de literaire thriller *Stockholm Zuid* van de Zweedse schrijver **Jens Lapidus** en zijn landgenoot en illustrator **Peter Bergting**. Dat de uitgeverij gekozen heeft voor een thriller is niet meer dan logisch gezien de vele pocketdetectives die AW Bruna al decennialang uitgeeft. Mocht deze eerste 'graphic novel' een succes worden dan volgen er meer.

Schrijver Jens Lapidus is een in Zweden succesvolle strafrechtadvocaat die zijn belevenissen en zijn kennis van het zware criminele circuit verwerkt in detectives. Hij schrijft vooral realistische misdaadromans over de onderwereld in Stockholm. Peter Bergting *(www.bergting.com)* is een Zweedse illustrator die in de Europese stripwereld weinig bekend is, maar wel enige bekendheid geniet in de comicscène. Hij heeft als schrijver, tekenaar of letteraar meegewerkt aan diverse comics, waaronder een aflevering van *Frank Frazetta's Creatures*, de korte comic *Spirit Room* (in de anthologie *Popgun 3*), *The Untamed* en de *dark fantasy*-productie *The Portent*.

In *Stockholm Zuid*, een verhaal uit 2009, draait het om een vermeende verkrachting van het zusje van de gangster Mahmud. Eén van de daders komt uit een plaatselijke maffiafamilie. Mahmud zint op wraak, waardoor een bloedige bendeoorlog in Stockholm haast onontkoombaar lijkt. Onder de oppervlakte spelen ook raciale motieven een rol. Tegen de directe orders van zijn leidinggevende in tracht de eigenzinnige rechercheur Martin Hägerstrom het bloedvergieten een halt toe te roepen. Daarmee brengt hij niet alleen zijn loopbaan in gevaar, maar ook dat van zijn zoon. Uiteindelijk loopt de op een tragedie afstevende ontknoping met een sisser af door slim polderwerk van Hägerstrom. De lezer blijft daardoor wel met een licht teleurgesteld gevoel achter door het gemis van een ingenieuze of bloedstollende ontknoping.

Apart is wel het in grote letters weergeven van de naam van Lapidus op het omslag, terwijl tekenaar Bergting het qua naamsvermelding met een bijrol moet doen. Commerciële motieven spelen daarbij een rol, maar doen geen recht aan het belang van het werk van de tekenaar. Bergting verbeeldt met zijn comicachtige stijl – sober, duister, effectvol, filmisch – de spanningen in het verhaal namelijk met verve. Zonder zijn bijdrage zou Lapidus' rauwe verhaal lang niet zo goed uit de verf zijn gekomen. RS

TOEN IK MIJN SCHOENEN PROBEERDE UIT TE DOEN GING ER IETS MIS. IK STRUIKELDE.
ZE ZETTEN MUZIEK OP SNOOP GELOOF IK
BITCHES AIN'T SHIT BUT HOES AND TRICKS...
ZIJN HAND OP MIJN BORST FREDRIK LACHTE, MEER HANDEN, OVERAL
LICK ON DEEZ NUTZ AND SUCK THE DICK...
GET'S THE FUCK OUT AFTER YOU'RE DONE...
SNOOP DOGGY DOGG PAGED THAT MUST MEAN MORE HOES
IK WAS HET NIET
OF IK WAS HET WEL IK WEET HET NIET.
JUST SO I COULD MEET A FREAK TO LICK ME FROM MY HEAD TO MY FEET..
IK DACHT NIET AAN MIJN BROER
IK AAN MIJN VADER
AND I'M HERE, NOW I'M READY TO BE DONE UP NOTHIN' BUT HOMIES AROUND SO I PUTS MY GUN UP
IK DACHT VOORTDUREND AAN HAAR AAN MIJN OVERLEDEN MOEDER
Calvin Klein

[EN VERDER]

Kaap Hoorn 3: De zwarte engel van de Paramo (Perrissin/Riboldi, Medusa). Het uiterste zuiden van Zuid-Amerika lijkt een populaire locatie voor spannende avonturen (zie ook de strip *Esteban*). De overweldigende natuur van Vuurland wordt in deze spannende, goed gedocumenteerde reeks door Enea Riboldi mooi en gedetailleerd in beeld gebracht. Om de verhaallijn goed te bevatten is het zinvol ook kennis te nemen van de eerdere delen. BP

Kookaburra K 1: Big Band Baby (Crisse/Hicks/Ramos, Arboris). Een sciencefictionsetting. Een onmetelijke rode gifwolk vernietigt, gelijk zwarte gaten, universums. Ook de Aarde valt ten prooi aan de vraatzucht van dat fenomeen. Slechts een ruimteschip, bemand door een groep kinderen, weet de Aarde te ontvluchten. In een comicsfeer met soepele lijnvoering werkt een aantal jongeren aan het terugdraaien van de ramp. RB

Lijst 66 3: Kansas (Stalner, Medusa). Het mysterie rondom de clownboef krijgt een extra dimensie door een familiedrama tussen vader en zoon. Meeslepende aflevering tegen de achtergrond van een desolaat en onder water gelopen omgeving. TdK

Nicolas Eymerich, inquisiteur 4: Het lichaam en het bloed 2 (Zentner/Sala, Silvester). Dat de grootinquisiteur weinig compassie met de twijfelende medemens heeft is sinds de eerste drie delen van de bewerkte roman van Valerio Evangelisti genoegzaam bekend. In dit deel overtreft hij zichzelf door de bevolking van een hele stad te verbranden. Met uitstapjes naar de huidige USA, alwaar het ook van au gaat. Tekenaar David Sala weet een grimmige middeleeuwse sfeer te creëren en slaagt erin om alle personages van oerlelijke koppen te voorzien. BP

De Smurfen 31: De Politiesmurfen (Just/Culliford/De Coninck, Standaard). Vlaming Jeroen De Coninck laat zich van zijn beste kant zien, en ook het verhaal is uiterst origineel. Met Brilsmurf in een rol waarin we hem nog niet eerder zagen. Wie afgeknapt was op deze reeds langlopende serie, kan dit deel met een gerust hart aanschaffen. Met lolgarantie. AvO

Tatanka 2: Besmetting (Séjorné/Callède, Medusa). Het dierenbeschermingsfront Tatanka raakt verzeild in een zaak van een ernstige ziekte die zich razendsnel wereldwijd verspreid. Leuke overeenkomsten met de film *Outbreak*. TdK

Uier: Weerom (Ckoe, Bries). De voor zichzelf begonnen Uier is terug. Sinds hij de koe

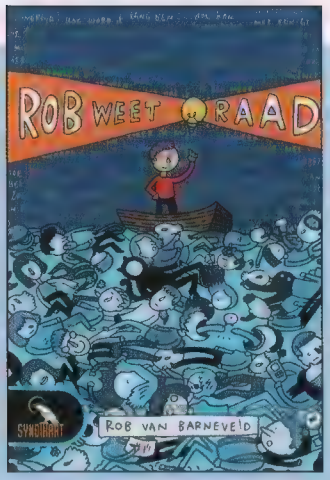

Rob weet raad

Van Barneveld Syndikaat 2012
ISBN 978-90-78403-14-2
Prijs €7,95
64 pagina's
Zwart/wit (sk)

Absurditeit netjes verpakt

In *Rob weet raad* adviseert **Rob van Barneveld** scholieren met zogenaamd prangende problemen. Van Barneveld weet de vragen, die van onbenulligheid een kunst maken, met dezelfde droge humor te beantwoorden in eenvoudige tekeningen. Zo pareert hij vragen als 'Ik ben niet slim maar heb ook geen zin om huiswerk te maken. Heb je tips?' of 'Ik ben al 17 jaar maar lust nog steeds geen bier; ik wil er graag bijhoren. Wat moet ik doen?' Hij adviseert een meisje dat te lang is, contact te maken met jongens op een ladder of in een helikopter en raadt een jongen aan die zijn vakantie altijd snel vindt omgaan om de hele dag op een krukje te gaan zitten. Van Barneveld borduurt met deze humor door op die in eerdere uitgaven zoals *Rood Gras* en *Pindakaasman*. Absurditeit in een nette verpakking. De kracht van zijn strips zit in de onverwachte absurde draai die hij aan alledaagse situaties geeft. Het niveau is echter niet constant en gaat een album lang wel wat tegenstaan. Het succes op *www.scholieren.com*, de website waar de vragen en antwoorden eerder gepubliceerd zijn, biedt met één grap per keer een betere dosering. TdK

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

van zich heeft afgeschud beleefde hij zijn komische avonturen in charmante boekjes van beperkte omvang, maar nu ligt er opeens een kloeke pil van 96 pagina's. Voor lezers die er geen genoeg van kunnen krijgen wellicht nog steeds niet dik genoeg, maar gedoseerd tot je nemen kan bij deze strip echt geen kwaad. Dan blijft *Uier* leuk. AvO

Victor en Vishnu 2: Op veelvuldig verzoek (Strip2000, Funke). Onnavolgbare humor in de traditie van Wasco en Marc – *Spekkie Big* – van der Holst. Een clou is vaak ver te zoeken; het gaat om meer om de verrassing en vervreemding dan om de schaterlach. Maker Jeroen Funke maakt deel uit van het stripcollectief Lamelos. RS

Vindt ie grappig 4 (Buynink, Eigen beheer). Meinder Buynink tekent scherp omlijnde cartoons die hij vrijwel allemaal ophangt aan woordgrappen. Zo geeft hij een geheel eigen invulling aan Blootkapje, een natuur'lijk', iemand lik op stuk geven, een knijpkat en de aarsgier. Erg leuk. TdK

Ype + Willem 4: Koek en ei (Stam/Driessen, Strip 2000). Ype en Willem kijken op eigen wijze tegen alledaagse zaken aan en verbeelden dat in een fotostrip. Met een uitgebreid scala aan gezichtsuitdrukkingen weten ze alle gemoedstoestanden scherp te duiden. TdK

ADVERTENTIE

MOOIE PARELS, FIJNE PARELS!

• Appie Happie A 16/A 17 door Dik Bruynesteyn

• De Goeroe 1 door Peter Abel

• Peter Mijleneter 1 door Marits Rietdijk

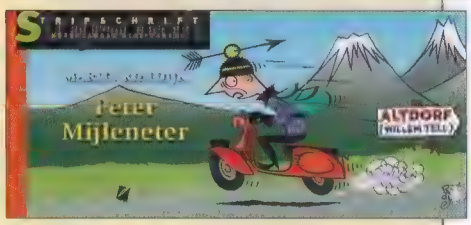

Cultureel erfgoed voor €9,95 per deeltje

Nu verkrijgbaar
www.stripstift.nl

ADVERTENTIE

•STRIPS•GAMES•MANGA•
SPECIAALZAAK

catawiki

catawiki.nl
catawiki.be

Nu 2 avonden
Wekelijkse stripveiling!

- Bieden vanaf **vrijdag**.
- Kavels lopen op twee avonden af: **maandag en woensdag** vanaf 20:00 uur.
- Aanbod van **professionele en particuliere** aanbieders.

Opbrengst **€ 1.950**

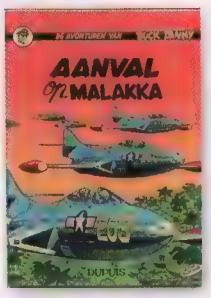

Opbrengst **€ 500**

Opbrengst **€ 750**

Opbrengst **€ 220**

Opbrengst **€ 420**

catawiki.nl/stripveiling

Zelf verkopen op de veiling?
Kijk voor uitleg op catawiki.nl/stripveiling/verkopen

Bekijk ook onze
Stripdagaanbieding

- Strips, zeefdrukken, beelden, etc.
- Kortingen van 50% of meer.
- Elke dag een unieke aanbieding!

catawiki.nl/dagaanbieding

's Werelds grootste catalogus & marktplaats voor verzamelaars

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

- ***t/m 9 september 2012*** *Expo 'Focus Strip – 10 jonge Belgische tekenaars tonen hun talent', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 16 september 2012*** *Expo 'Phiny Dick', Museum Meermanno, Prinsessegracht 30, 's-Gravenhage, info: www.meermanno.nl*
- ***t/m 23 september 2012*** *Expo 'Marten Toonder', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 28 september 2012*** *Expo 'Peter van Straaten & Jo Spier – Virtuoze tekenaars van het Nederlandse leven', Persmuseum, Zeeburgerkade 10, Amsterdam, info: www.persmuseum.nl*
- ***t/m 29 september 2012*** *Expo 'Peter van Straaten' met originele aquarellen en pentekeningen, Drukkerijmuseum, Houwinkzaal, Kleine Oever 11, Meppel, info: www.drukkerijmuseum-meppel.nl*
- ***t/m 30 september 2012*** *Expo 'Met Nero aan tafel', Marc Sleen Museum, Zandstraat 33-35, Brussel, België, info: www.marc-sleen.be*
- ***t/m 30 september 2012*** *Expo 'Waarom is Bommel een beer?', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- ***t/m 20 oktober 2012*** *Expo 'De avonturen van Hergé', Moof, Grasmarkt 116, Brussel, België, info: http://moof.d2d.be*
- ***t/m 28 oktober 2012*** *Expo 'Kees ingekaderd – Hoe Dick Matena Kees de jongen verbeeldde', Theo Thijssenmuseum, Eerste Leliedwarsstraat 16, Amsterdam, info: www.theothijssenmuseum.nl*
- ***t/m 25 november 2012*** *Expo 'Posy Simmonds', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 24 februari 2013*** *Expo 'CarTOENs – Vijftig momenten uit de geschiedenis van Bergen op Zoom', Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: www.markiezenhof.nl*
- ***8 t/m 9 september 2012*** *Stripfestival Breda, Chassé Theater, Claudius Prinsenlaan 8, Breda, info: www.stripfestivalbreda.nl*
- ***11 september t/m 22 oktober 2012*** *Expo 'Nicolas Vadot – Maudit mardit', Belgisch Stripcentrum, Gallery, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***16 september 2012*** *StripmART tijdens cultureel festival LelystART, Festivalterrein bij Theater Agora, Lelystad, info: www.lelystart.nl*
- ***6 t/m 7 oktober 2012*** *Opendeurweekend met stripmarkt, 't Vlaams Stripcentrum, Boomsesteenweg 337, Wilrijk, België, info: www.vlaamsstripcentrum.be*
- ***9 oktober 2012 t/m 26 februari 2013*** *Expo 'François Walthéry – 50 jaar stripverhalen', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***20 t/m 21 oktober 2012*** *F.A.C.T.S. 2012, Flanders Expo, Maaltekouter 1, Gent, België, info: www.facts.be*
- ***3 t/m 4 november 2012*** *De StripBazaar, De Bazaar, Montageweg 35, Beverwijk, info: www.debazaar.nl/destripbazaar*
- ***10 november 2012*** *7e Kressedag, Ontmoetingscentrum 't Trefpunt, Roelenengweg 25, Voorthuizen, info: www.ericdenoorman.nl*
- ***9 t/m 10 maart 2013*** *De Stripdagen, Evenementenhal Gorinchem, Franklinweg 2, Gorinchem, info: www.destripdagen.nl*
- ***1 t/m 2 juni 2013*** *De StripBazaar, De Bazaar, Montageweg 35, Beverwijk, info: www.debazaar.nl/destripbazaar*

Striptember in Amsterdam

September is in Amsterdam voor het tweede achtereenvolgende jaar omgedoopt tot Striptember. Dit evenement heeft tot doel de rijke historie van Amsterdam als stripstad te benadrukken en bovenal de grafische roman van alle kanten te belichten. Voor de gehele maand september zijn er op 26 plekken in de binnenstad allerlei exposities en andersoortige aan strip of illustratie verwante evenementen georganiseerd. Dit keer is er samenwerking met het Italiaanse Culturele Instituut gezocht . Een kleine greep uit het aanbod.

In platenwinkel Concerto aan de Utrechtsestraat 52 is een tentoonstelling van stripgerelateerde platenhoezen te zien terwijl in het Jazzetablissement Café Nel (Amstelveld 12) een expositie van jazz en de grafische roman is te zien. In Maison Descartes (Vijzelgracht 2), een cultureel instituut opgericht door het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken, wordt een tentoonstelling gewijd aan Jacques Loustal (veel one-shots waaronder *Kid Congo* en *Schurkenbloed*). De Melkwegcinema aan de Lijnbaansgracht 234 vertoont met grote regelmaat Moebiusfilms en in zowel Pakhuis De Zwijger (Piet Heinkade 179) als in Gezondheidscentrum De Vaart (Reitsmakade 34) is werk van Guido van Driel te zien. Op de eerste locatie vooral gericht op zijn grafische roman *De ondergang van Amsterdam*; de tweede toont algemener werk. Behalve Italiaans werk in het Italiaanse Culturele Instituut (Keizersgracht 564) is een Braziliaanse groepsexpositie te bezichtigen in Unidos de Amsterdam (Stadhouderskade 160-K) en wordt Zweeds stripwerk uitgelicht in een soortgelijke expositie in Hotel Aalborg (Sarphatipark 106). Het volledige programma is op *www.signalchannel.nl* te bekijken. TdK

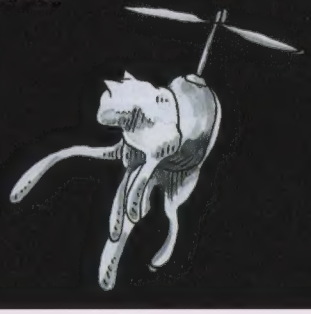

[SERVICE SPREAD]

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Vergeet eerstedagenveloppen. Hier is iets veel leukers om te sparen: telebrieven! Deze enveloppen bevatten niet alleen een postzegelblokje, maar ook een blitse telefoonkaart. KPN en PTT gaven ze eendrachtig uit. In vier jaar tijd bijna veertig genummerde uitgiften. De verzameling is dus snel definitief compleet. Jan Kruis gaf vorm aan de 28e telebrief. Wie de eerstedagenveloppe van de *Jan, Jans en de kinderen*-zegels erbij pakt, valt gelijk op dat de dag van uitgifte hetzelfde is: 6 oktober 1998. De telebrief moet het stellen zonder dat geinige eerstedagstempeltje met de tekst 'Hoi Pipeloi'. Jammer. Verder een leuk ding natuurlijk. HW

Land van herkomst: Nederland
Jaar van uitgifte: 1998
Catalogiswaarde: €5,75

ADVERTENTIE

STRIPS & VEEL MEER!
STRIPWINKEL STORS
STRIPS & veel meer!
Schellerspleln 1 Dordrecht
078 6142012 • stripwinkel-stors.nl
313
STRIPCURIOSA
driedertien®
STRIPCURIOSA
Voorstraat 313 Dordrecht • 078 6489500

ADVERTENTIE

AKIM
Stripspeciaalzaak
Geen winkel in de buurt,
door ons worden de strips verstuurd
Bestel snel op Akim.nl
* Nieuwe strips
* Antiquarisch
* Tweedehands
* Manga's
* Comics
* Curiosa
* Originelen
Let op !!!
Open huis : Zondag 8 Juli 2012
AKIM.nl
Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

→ WINNEN

Tijdens Stripfestival Breda verschijnt het nieuwste deel van *Storm*. In samenwerking met uitgeverij Don Lawrence Collection geeft *Stripschrift* vijf gesigneerde exemplaren weg aan onze lezers. Natuurlijk wel eerst even het juiste antwoord op de volgende vraag geven:

De verhalen over Storm zijn verdeeld in vier zogenoemde kronieken. Wat zijn de namen van die vier kronieken?

Stuur het antwoord vóór 1 oktober 2012 naar
Storm-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan vijf goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Wasco-prijsvraag *Stripschrift 424:*
We vroegen hoe de twee meest gebruikte personages in de strips van Wasco heten. We bedoelden uiteraard Tuitel en Phiwi. Dit antwoord werd ons meerdere malen gegeven zodat loting de volgende prijswinnaars opleverde. De hoofdprijs, een set van 40 luciferdoosjes met 2 prenten, gaat naar **E. Sanders** (Almelo). De set lucifermerken is gewonnen door **Maikel Tenpierik** (Utrecht). De drie pinguïnluciferboekjes met ansichtkaarten zijn voor **Pieter-Jan van Ooij** (Exmorra), **Bertie Schouten** (Vlijmen) en **Joop van der Vaart** (Delft). Allemaal van harte gefeliciteerd!

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

➤ WAARHEEN?

Medio juli opende een unieke afdeling van een stripwinkel haar deuren. **Archonia.com** is de eerste Europese winkel waar je digitale strips kunt kopen.
De nadruk van het aanbod ligt op geïmporteerde strips, tekenfilms en merchandising uit Amerika en Japan maar ook de Europese digitale stripliefhebber wordt voldoende bediend. Klanten kunnen hun aankopen online, op smartphones of op tablets lezen. Bij de start waren al meer dan vierduizend strips beschikbaar.
Via *www.archonia.com/digital* kom je direct in de shop terecht.

➤ WAARVOOR?

Op 6 juli overleed **Bart van Erkel**. Medio jaren 1980 maakte hij stripverhalen die werden gepubliceerd in onder andere het amateurmagazine *Coyote*.
In 1985 maakte hij samen met Martin Lodewijk *De Kat in Katendrecht*, gebaseerd op het personage De Kat van Henk Albers uit de jaren 1940. Het album is ook in het Engels

UIT COYOTE

en in het Duits verschenen. Ook de eenmalige uitgave *Matt Marteau* tekende Van Erkel op scenario van Lodewijk. Het album verscheen in de *Titanicreeks*.
Andere stripalbums van zijn hand zijn *Dakhaas en Bollewang* (1981) en de reclame-uitgave *De schoonheid van de automaat* die hij tekende op scenario van Willem Ritstier.
Op verhaal van Marjanne van Nieuwpoort en Mark de Jonge tenslotte, tekende hij nog reclamestripjes over kabouter *Piggelmee* voor De erven de weduwe J. van Nelle.
Bart van Erkel werd 62 jaar.

Op 21 augustus overleed de Italiaanse tekenaar **Sergio Toppi**. Hij maakte zijn eerste strip in 1966.
In Nederland werd hij vooral bekend door de uitgaven *De man van de Nijl* (1978) en *Sharaz-De* (2010).
Toppi werd 79 jaar.

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 45 • NUMMER 5 (426) • SEPTEMBER 2012

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkers
Ruben Acohen, Ger Apeldoorn, Lieve de Becker, Olav Beemer, Ruud Booms, Peter Breedveld, Erik van der Hoeven, Pamela Loeven, Willard Mans, Michel van Merriënboer, Peter Moerenhout, Willem Naber, Bert Post, Robin Schouten, Rik Spanjers, Erwin Suvaal, Sofia Velasco, Rudy Vrooman, Sjan Weijers, Harry Wibier

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurther-prijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Chris Evenhuis

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl
@Stripschrift
Stripschrift

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €49,00
België €52,00
Other countries €66,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland
Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

2000 STRIP

STRIPS MET HUMOR

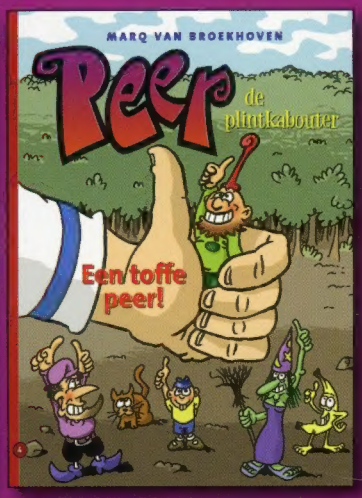

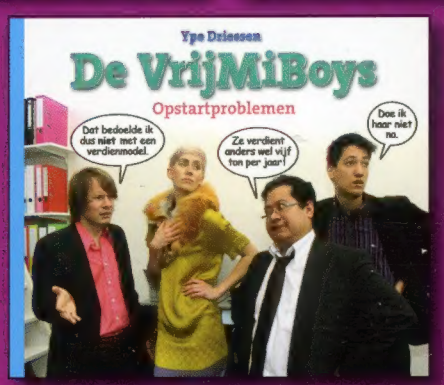
Ype Driessen
De VrijMiBoys
Opstartproblemen
Dat bedoelde ik dus niet met een verdienmodel.
Ze verdient anders wel vijf ton per jaar!
Dus ik haar niet na.

STRIPFESTIVAL BREDA

BEZOEK DE STRIP2000-STAND IN DE LOGE

www.strip2000.nl